

SOCIALISTISK • INFORMATION

Enhedslisten og partiapparatet

Læs også om:

Medicinalindustri og forbrydelse

Debat om stat og revolution

Karl Marx vender tilbage

Nyt venstrefløjs- magasin på vej

Et nyt socialistisk magasin med vægt på analyser, kommentarer og provokerende debat, ser dagens lys til næste forår. Magasinet får navnet »Solidaritet – uafhængigt socialistisk magasin«, og skal udkomme seks gange årligt.

Det besluttede 20 aktivister på en stiftende generalforsamling den 30. august, som også nedsatte arbejdsgrupper til at forbedre det redaktionelle indhold, grafisk design og markedsføring af det nye magasin.

Initiativet til det nye tidsskrift kommer fra folk omkring det nuværende Socialistisk Information og tidsskriftet Solidaritet (som udkom for sidste gang i dette forår), samt andre interesserede med tilknytning til Enhedslisten eller SUF. Der er altså ikke tale om en sammenlægning af to velkendte tidsskrifter, men om et nyt magasin, som er større, bredere og bedre. Det nye projekt betyder, at SI ophører med at udkomme som trykt tidsskrift (de sidste numre udkommer i september og derefter formentlig november og januar). SI vil dog fortsætte som elektronisk nyhedsbrev med links til historier på vores hjemmeside.

Det nye magasin vil, ifølge det vedtagne grundlag, især henvende sig til medlemmer i og omkring Enhedslisten og Socialistisk Ungdomsfront (SUF). Mange af de diskussioner, der kom op i debatten om Enhedslistens nye principprogram, vil det være således være oplagt at fortsætte og udvikle i det nye magasin. Der bliver også plads til historier, der har fokus på folk i bevægelse, hvad enten det handler om faglig kamp, feminism, økologi, antiracisme, social retfærdighed eller global solidaritet.

De arbejdsgrupper, der blev nedsat på generalforsamlingen, mødes igen den 16. november for at samle trådene og blive enige om det konkrete koncept. Planen er, at der skal ligge et internt prøvenummer klar i januar, og at det første rigtige nummer på 48 sider udkommer 1. marts.

Hvis man er interesseret i at være med eller vide mere, kan man skrive til jeppe_rohde@hotmail.com

Redaktionen

Kvartalsmagasinet **SOCIALISTISK • INFORMATION** udgives af SAP (Socialistisk Arbejderparti) – Dansk sektion af Fjerde Internationale.

SOCIALISTISK • INFORMATION redigeres og layouts af et udvalg bestående af: Åge Skovrind (Ansv.), Svend Vestergaard Jensen, Janus Noack, Ebbe Rand Jørgensen, Martin Mørch, Bodil Olsen, Rikke Winkler Nilsson.

Sign. artikler står for forfatternes egen regning. Henvendelse til redaktionen: si@sap-fi.dk

Et års abonnement på kvartalsmagasinet koster 200 kr. Bestil ved at skrive til si@sap-fi.dk eller via www.socialistiskinformation.dk

Socialistisk Information er også et netmagasin, se www.socialistiskinformation.dk. Her kan du også tilmelde dig netmagasinets nyhedsbrev, som udsendes hver 14. dag.

Print: Christensen Grafisk

ISSN 0108-1861

INDHOLD

Organisation:

Enhedslisten og partiapparatet 3

Levebrødspolitikere:

Bureaukratiet en vedvarende fare 6

Kommentar:

En strammer finanslov 12

Kommentar:

Solidaritet og kamp mod zionismen 14

Reformramt:

De rører på sig i Randers 16

Kontanthjælpsreform:

Aktion giver resultat 17

Medicinalindustri:

Forbrydelse betaler sig 19

Internationale noter 22

Grækenland:

Kvinder i front 24

Stat og revolution:

En revolutionær stat og -- 27

Venezuela:

Stop den neoliberale højrefløj 32

Bog anmeldelse:

Vores Cuba 36

Rwanda:

Tilbageblik på folkemordet 40

Thomas Piketty:

Karl Marx vender tilbage 42

Anmeldelse:

Den europæiske højrefløj 46

Ny bog:

Det spøjte overalt 48

De 12 MF'ere og 25 ansatte i Enhedslisten på Christiansborg, udgør en meget stærk koncentration af partiets ressourcer

Enhedslisten og partiapparatet

AF MIKAEL HERTOFT

Enhedslisten er i de seneste år vokset meget med to meget gode valg, der har sikret os små 7 procent af stemmerne både på folketingsplan og kommunalt plan. Vi har også gode chancer for at fortsætte med denne udvikling, da vi i flere år har stået til ca. 10 procent af stemmerne i meningsmålingerne.

I Danmark får partier støtte i forhold til antallet af stemmer og af medlemmer af folketetinget. Vores gode valg har derfor ført til en meget større økonomi og en kraftig udvikling af vores professionelle apparat.

Vi har således i dag ca. 60 mennesker, der lever af at arbejde for Enhedslisten. Heraf er 12 medlemmer af folketetinget, og yderligere en håndfuld er fuldtidspolitikere på kommunalt niveau.

Ud over de 12 MF'ere er der ca. 25 ansatte i Enhedslisten på Christiansborg. Vores Christiansborggruppe udgør således en meget stærk koncentration af partiets ressourcer – og er uden for diskussion den stærkeste organisering af venstrefløjten i Danmark.

Det er værd at bemærke, at Enhedslisten ikke kan disponere fuldstændig frit over de penge, vi får fra staten. En del er

Med Enhedslistens fremgang er fulgt et større professionelt apparat. Det giver mange fordele, men også risiko for, at partiapparatet sætter dagsordenen og risikerer at udvikle sig til et partibureaukrati. Har Enhedslisten et problem, og hvad kan modvirke det?

stemmepenge – og med dem kan vi gøre, hvad vi vil, men en anden del er sekretariatsbistand til folketingsmedlemmer, og disse penge skal anvendes til deres formål, dvs. sagsbehandling i Folketinget og støtte til folketingsmedlemmernes fælles arbejde. Der er mulighed for at lave visse prioriteringer – men ikke at disponere helt frit. Tilskudsordningerne fra det borgerlige demokrati er lavet på en sådan måde, at de systematisk forstærker Enhedslistens parlamentariske arbejde i forhold til vores græsrodsarbejde.

Ernest Mandels analyse af arbejderbureaukratiet

Jeg har i artiklen på side 6-12 oversat og kommenteret den analyse af bureaukratiet i arbejderbevægelsen og dens organisationer, som den belgiske Ernest Mandel udviklede.

Det må stå 100 procent klart i forlængelse

af Ernest Mandels argumentation, at Enhedslisten kan og skal udnytte mulighederne for professionel arbejdskraft og for at opbygge stærke centre for vores aktivitet – i Folketinget, på landskontoret og – som vi er i gang med nu – ude i provinsen.

Alternativet er at have en lille, amatøragtig organisation, som ikke kan gøre sig nogen forhåbninger om at øve indflydelse, for slet ikke at tale om at stå i spidsen for en socialistisk omvæltning af samfundet.

Men samtidig er der, som Mandel påpeger, også farer, som vi må gøre vores bedste for at modvirke.

Lønniveau og rotationsregler

Enhedslisten har allerede indført de to væsentligste principper, som Mandel anbefaler med udgangspunkt i Karl Marx.

Den ene er, at Enhedslistens ansatte ikke må tjene mere end en metalarbejder i København. I praksis betyder det, at lønnen ligger på ca. 34.000 kroner om måneden – hvilket er en god løn, absolut i den høje ende af, hvad almindelige lønmodtagere får – men langt under, hvad chefer, journalister og nogle akademikergrupper får. Et forsøg på at nedbringe

lønnen, så den kom tættere på gennemsnittet af, hvad faglærte arbejdere tjener på landsplan, ville helt sikkert støde på stor modstand fra de ansatte. Resultatet er, at det for nogen af dem, vi har ansat, er et stort skridt fremad økonomisk, at blive ansat i Enhedslisten – og for andre er det et tilbageskridt.

Det privilegerede i jobbet ligger først og fremmest i, at man har mulighed for at lave politik fuldtids – hvilket for en overbevist socialist virkelig også er et privilegium.

Den anden er, at vi har rotationsregler – for folkevalgte med fuldtidsjobs, ansatte, og kombinationer heraf, samt for HB medlemmer, (men ikke for medlemmer af kommunalbestyrelser).

Rotationsreglerne er blevet blødt noget op i løbet af årene – først og fremmest er den maksimale ansættelsesperiode blevet sat op fra 7 til 10 år.

Hvad der i nogen grad udhuler rotationsordningen er, at den kun gælder for jobs i Enhedslisten. Vi har set en hel del eksempler på, at folk roterer fra en stilling i Enhedslisten til en stilling i apparat i en fagforening eller lignende og tilbage igen – eller fra et medlemskab af Folketinget til medlemskab af Europa-Parlamentet og eventuelt tilbage igen. I disse tilfælde er der altså ikke tale om, at personer »vender tilbage til folkedybet og deler vilkårene med de undertrykte og udbyttede«.

Folketingets socialpsykologiske klima

Her er det måske værd at hæfte sig ved den socialpsykologiske situation, vores professionelle og politikere står i, når de arbejder politisk.

Verden ser meget anderledes ud, fra et kontor på Christiansborg end »ude i virkeligheden«. Det er i meget høj grad journalister fra pressen, der formulerer spørgsmålene og »repræsenterer den offentlige mening« ... selv om disse journalister i de fleste tilfælde repræsenterer medier, der er ejet af store kapitalinteresser. Der er således en tendens til, at de spørgsmål, journalisterne igen og igen stil-

ler til folketingsmedlemmer og pressefolk, også bliver de spørgsmål, som bliver rejst i Enhedslisten.

Folketingsmedlemmer er også udsat for et meget stort pres, fordi de dagligt er i diskussion med andre folketingsmedlemmer – som ligger til højre for Enhedslisten, de forhandler med regeringen osv. Når vi forsøger at trække regeringen til venstre, forsøger den også samtidig at trække os til højre. Folketingsarbejdet har med andre ord en tendens til at suge dem, der deltager i det, ind i det etablerede Danmark.

Apparatet og medlemmerne

Vores ansatte og sekretariater har stor tyngde. Størstedelen af det arbejde, der udføres i Enhedslisten – især når der ikke

procent af befolkningen, der stemte på os ved sidste valg?

Her kan man udmærket forestille sig, at tingene vil se anderledes ud fra apparatets synspunkt. Der kan være situationer, hvor vi skal stå fast på en principielt rigtig linje, selv om det betyder tab af stemmer – men for ansatte i Enhedslisten vil det også betyde truslen om tab af arbejdspladser.

Bureaukratier har en tendens til at se sig selv som meget vigtige, at ville gøre meget for at bevare sig selv og at vokse. Det kan i et parti føre til jagten på vælgere, dvs. popularitet. Hvis populariteten kan opnås gennem pressen, og hvis folkets mening bliver fortolket – og nogen gange også skabt – af pressen – kan det føre til en uheldig tendens til, at

medlemmer af folketetinget og ansatte i folketetinget tilpasser sig synspunkter fra borgerlige journalister og politikere.

I folketingsgrupper og apparater i alle partier – ser vi en tendens til, at politikere og ansatte socialt set mindre og mindre afspejler den brede befolkning – og mere og mere udgør et særligt politisk lag af folk, der er uddannet til og professionelt beskæftiger sig med politik – folk der er

uddannede i statskundskab, journalistisk og jura – og som ofte skifter mellem at være journalister på aviser, ansatte i partier og bureaukratier, politikere og embedsmænd. Især i SF's hedengangne »børnebande« så man en gruppe af unge politikere, der aldrig havde lavet andet end at studere og lave politik.

Der er endda nogen, der gerne skifter mellem strukturer med modsatte interesser fx fra at være kritiske journalister til at være spindoktorer, eller fra et parti til et andet, som vi også så med SF's børnebande.

De aktive medlemmer?

Det, som modvirker det, er det aktive parti – medlemmerne. Men lad os være ærlige – aktiviteten blandt de menige medlemmer er begrænset. I april 2014 havde Enhedslisten 9.690 medlemmer. Af dem deltog 1318 i urafstemningen om valg

» Medlemmer, der ofte har kritiske synspunkter og som til tider ikke er så slebne i den måde de udtrykker dem på, kommer nemt til at virke irriterende på apparatet

er valgkamp – laves af ansatte og kun en mindre del af ulønnede aktivister.

Apparatet kommer derfor nemt til at se sig selv som det egentlige parti, mens medlemmerne blot bliver en basis, der skal være der, og som kan mobiliseres til valg i ny og næ.

Medlemmer, der ofte har kritiske synspunkter og som til tider ikke er så slebne i den måde de udtrykker dem på, kommer nemt til at virke irriterende på apparatet.

Der er altså en risiko for, at apparatet kommer til at forsvare sine egne interesser, sin egen eksistens. Lad mig præcisere med et eksempel.

Alle i Enhedslisten er interesserede i, at vi får gode valg – men er det det samme, som at vi altid skal forsvare populære standpunkter, og at vi skal undgå standpunkter, som måske er upopulære eller samler opbakning fra mindre end de 7

En stor del af arbejdet i Enhedslisten udføres af ansatte, men når der er valgkamp og der f.eks. skal klistres plakater, bliver flere medlemmer aktive.

af kandidater til folketinget. Det er 13,6 procent, har landskontoret opgjort. Et massivt flertal af medlemmerne kom ikke til møder i deres afdeling og stemte. Det er almindeligt at se 5-10 procent af medlemmerne til medlemsmøder – selv om der tit er en højere procentvis andel i små afdelinger. Fremmødet og aktivitetsniveauet stiger også ofte en del i valgkampe. Men man kan uden at overdrive sige, at 80 procent af medlemmerne i Enhedslisten er passive. Blandt de aktive er aktiviteten meget varieret – nogle arbejder op til 20-30 timer om ugen uden at være ansatte, men for de fleste er aktivitetsniveauet meget lavere.

Enhedslisten har netop gennemført sin første nationale urafstemning, hvor afstemningen foregik elektronisk og med brev. Her stemte 38,13 procent. Det kan godt ses som et mål for medlemmer, der har et minimum af aktivitet i Enhedslisten.

Hvad kan Enhedslisten gøre for at undgå, at apparatet udvikler sig til et bureaukrati?

Vi skal fastholde rotationsreglerne og måske stramme dem lidt op. Måske er en 10-årig ansættelse lidt for lang, og måske

skulle vi begynde at se lidt mere kritisk på, når folk godt nok ikke bryder vores rotationsregler – men bryder med ideen i dem, ved at skifte mellem Enhedslisten og andre apparater.

Vi skal fastholde princippet om, at lønnen ikke må være højere end en faglært arbejders løn.

» Det må stå 100 procent klart i forlængelse af Ernest Mandels argumentation, at Enhedslisten kan og skal udnytte mulighederne for professionel arbejdskraft«

Vi skal styrke organisationens aktive liv og muligheder for demokratiske diskussioner – herunder medlemsbladet, elektroniske debatfora osv. Det er også vigtigt at styrke partiets strategiske diskussioner og teoretiske arbejde, kurser, kulturliv osv.

Vi skal arbejde bevidst på at uddanne dygtige og velskolede medlemmer, og

give prioritering til medlemmer med virkelige erfaringer fra folkedybet.

Vi skal forankre Enhedslisten endnu bedre i brede folkelige kræfter og i folkelige kampe.

De sidste tre punkter peger i den samme retning. Enhedslisten har et stærkt parlamentarisk ben og et langt svagere udenomsparlamentarisk. Det sidste skal styrkes meget og vi må finde veje til at gøre det. Ellers risikerer vi og vores apparat at blive suget ind i det almindelige politiske spil, og at Enhedslisten bliver et politisk parti som alle andre.

Dette er blot nogle indledende overvejelser. Formålet med at bringe Mandels gamle tekst frem i lyset og kommentere i forhold til situationen i Enhedslisten har ikke så meget været at give færdige svar, men at pege på nogle vigtige problemer og forhåbentlig bidrage til en debat om, hvad vi kan gøre ved dem.

Mikael Hertoft er medlem af Enhedslistens Hovedbestyrelse.

Bureaukratiet

– en vedvarende fare for arbejderbevægelsen

AF MIKAEL HERTOFT

Når arbejderbevægelsen vokser, er den nødt til at danne et apparat af professionelle og uddannede. Men der er en stor risiko for, at dette apparat vil frigøre sig fra sin basis og begynde at føre politik ud fra sine egne interesser, og ud fra hvordan verden ser ud der, hvor apparatet er placeret. Det er en risiko, også Enhedslisten løber, nu hvor partiet er blevet stort og er godt i gang med at etablere et lag af professionelle politikere og ansatte.

I 1960'erne skrev den belgiske marxist og leder af Fjerde Internationale, Ernest Mandel, en analyse af bureaukratiet, som han så som en stor og vedvarende fare for arbejderbevægelsen.

Den marxistiske analyse, forklarede han, starter med klasserne, som er de fundamentale grupper i samfundet og har sine rødder i produktionsprocessen. Og det var disse, som Marx koncentrerede sig om at forklare. »Men i det 20. århundrede har marxismen udviklet sig til at indse betydningen af de ikke-fundamentale grupper – sådanne grupper, som ikke er klasser, som ikke har sine rødder i produktionsprocessen, men som alligevel spiller en betydningsfuld rolle i vort samfunds udvikling og i samfundets overgang fra kapitalismen til socialismen.«

Mandel ser bureaukratiet som den mest betydningsfulde af disse:

»Blandt disse, lad os kalde dem sekundære grupper, indtager bureaukratiet uden tvivl den mest betydningsfulde plads. Hvis 1900-tallets marxisme har ledt

frem til indsigten om bureaukatiets problem, så beror det på, at dette problem, som inden for arbejderbevægelsen opstod omkring 1888-89, har udviklet sig og fået stadig større betydning på det ideologiske plan. Men for at teoretikerne skal kunne forstå og analysere problemet i dets ideologiske sammenhæng, så må dette sygdomssymptom allerede have manifesteret sig i arbejderorganisationernes liv og praktik.«

Jeg fik Mandels analyse i form af en lille rød pjece fra de svenske trotskister i min ungdom. Den er fra 1969, og i mange år lå pjecen oppe på mit loft. Men efterhånden som Enhedslisten har udviklet sig, har jeg oftere og oftere tænkt på, at indholdet i den lille pjece var relevant for Enhedslisten.

Det er en af pjecens pudsige sider, at den er skrevet under pseudonym – under navnet »Ernest Germain«, fordi Mandel, mens han skrev den, var ansat i den belgiske fagbevægelse og altså selv »fagforeningsbureaukrat«.

Styrken i Mandels analyse er, at den ser meget sociologisk på problemet: Når et bureaukati udvikler sig, skyldes det ikke dårlige mennesker, men sociale udviklingsprocesser. De redskaber, man har for at modvirke, at bureaukratiet udvikler sig, er også sociale.

Jeg har ikke oversat hele pjecen. Jeg har koncentreret mig om de første indledende afsnit, hvor analysen ridser op. Jeg har for det første udeladt analysen af bureaukratiet i »arbejderstaterne«, dvs. det tidligere Sovjetunionen og Østeuropa, fordi denne ikke umiddelbart er relevant i dag. For det andet har jeg valgt at frasortere Mandels redegørelse for, hvordan en række marxister – Marx selv, Lenin, Trotskij, Luxembour og Kautsky udviklede analysen af bureaukratiet. Det er nok så interessant, men ikke absolut nødvendigt.

I forlængelse af Mandels tekst har jeg ovenfor præsenteret nogle overvejelser om Enhedslistens apparat, og hvad Enhedslisten kan gøre for at modvirke en bureaukratisering.

Hvad er arbejderbureaukratiet? Hvordan opstår og hvordan udvikles det? Hvordan kan det forsvinde?

Hvordan har dette fænomen konkret manifesteret sig i arbejderbevægelsens historie?

Hvilke er de forskellige holdninger og svar, som arbejderbevægelsens forskellige retninger har ført frem, overfor dette nye problem?

Bureaukratiets grundbegreber

Det bureaukratiske fænomens opståen

Problemet med bureaukratiet inden for arbejderbevægelsen stiller sig i sit mest umiddelbare aspekt som problemet med arbejderorganisationernes *apparat*: problemet med heltidsfunktionærer, med småborgerlige intellektuelle, som dukker op i ledende funktioner inden for arbejderorganisationerne.

Så længe arbejderorganisationerne er begrænsede til meget små grupper, til politiske sekter eller selvforsvarsgrupper med et meget lille antal medlemmer, så længe er der ikke brug for noget apparat eller nogen funktionærer, og problemet opstår ikke. På dette niveau kan man højst tage forholdet til de småborgerlige intellektuelle op som et spørgsmål, når de vil bidrage til opbygningen af denne uudviklede arbejderbevægelse.

Men arbejderbevægelsens fremgang og at der opstår politiske eller faglige masseorganisationer, kan ikke lade sig gøre uden at der opstår et administrativt apparat af funktionærer, og allerede forekomsten af apparat og funktionærer indebærer bureaukratiserings-fænomenet i sin vorden. Allerede fra begyndelsen er der altså et af bureaukrati-fænomenets dybeste rødder.

Arbejdsdelingen i det kapitalistiske samfund reserverer det daglige, manuelle produktionsarbejde for proletariatet og den kulturelle produktion og konsumtion for

andre sociale klasser. Et slidsomt arbejde såvel fysisk som intellektuelt udmattende tillader ikke hele proletariatet at erhverve og tilegne sig en objektiv videnskab i dens mest udviklede former, heller ikke en vedvarende politisk og social aktivitet, den proletariske situation i det kapitalistiske system er en situation af kulturel og videnskabelig underudvikling.

Den totale undertrykkelse af et apparat i arbejderbevægelsen ville dømme denne til en middelmådig primitivisme, og dets fremgang kommer at vise sig at være en tilbagegang på det kulturelle og sociale plan i forhold til den kapitalistiske verdens fremskridt.

Tværtimod kan socialismen, proletariats frigørelse, kun blive begribelig gennem at anvende alt det, som den før-socialistiske videnskab har efterladt af værdi på det natur- og socialvidenskabelige plan.

Arbejderbevægelsens udvikling gør *skabelsen af et apparat* og forekomsten af funktionærer absolut nødvendige; *funktionærer som gennem en vis specialisering kan fylde de huller, som de proletariske vilkår har skabt inden for arbejderklassen.*

Givetvis skulle man med en grov for-

mulering kunne sige, at det er med denne specialisering, at bureaukratiet fødes. I og med at nogle personer erhvervsmæssigt og permanent koncentrerer sig om at drive parti- og fagforeningspolitik, findes en latent mulighed for bureaukratiseringens og bureaukратиets udvikling.

Denne specialisering fremkalder på et dybere plan feticherings- og fremmedgørelses-fænomener. I et samfund, som er grundlagt på arbejdsdelingen, på en overdreven differentiering af arbejdsdelingen, hvor arbejderne udfører det samme håndgreb i hele deres liv, finder man i deres opførsel den ideologiske refleks af denne situation, de har en tendens til at *betragte deres aktivitet som et mål i sig selv*. På samme måde begynder organisationsstrukturerne fra at have opfattet sig som et middel, til stadig mere at blive opfattet som et mål i sig selv, specielt af dem, som klarest og mest intimt identificerer sig med disse organisationer, dvs. de som lever i dem 'for evigt', de individer som udgør apparatet, heltidsfunktionærerne og de gryende bureaukrater.

Dette gør det muligt for os at forstå den ideologiske og psykologiske base for arbej-

derbureaukратиets dannelse – fænomenet med de delvise erobrings dialektik.

De delvise erobrings dialektik

Som materialister kan vi ikke adskille problemet med bureaukratiet fra problemet med de umiddelbare materielle interesser – bag dette findes *problemets med de materielle privilegier og forsvaret af disse privilegier.*

Men hvis vi vil forstå problemet med disses oprindelse og deres tilblivelse, er det alt for ensidigt at reducere det til dette ene aspekt: forsvaret af de materielle privilegier. Det bedste modeksekempel er bureaukратиets udvikling i de ikke-statsbærende kommunistiske partier (Frankrig eller Italien) eller de halvkoloniale lande (Brasilien) hvor disse fænomener i en vis epoke – (stalinismens værste epoke) optrådte endda i stor skala. I dag er funktionærernes lønninger i de kommunistiske massepartier ikke højere end de faglærte arbejderes lønninger, og de udgør ikke noget materielt privilegium at forsvare.

Derimod spiller fænomenet med de delvise erobrings dialektik en åbenbar rolle. Identifikationen af målet med

midlerne, af det bureaukratiske individ med organisationen, af den historiske målsætning med organisationen. Denne identifikation forårsager en konservativ attitude, som let kan komme i modsætning til arbejderbevægelsens interesser.

Hvad er de delvise erobringers dialektik?

Denne dialektik manifesterer sig i opførslen hos dem, der stiller forsvaret af de allerede eksisterende arbejderorganisationer over fremmelsen af arbejdernes kamp og sejr, for derved at kunne tage magten i de kapitalistiske lande. De opfører sig, som om hver ny erobring fra arbejderbevægelsen **absolut og ubetinget skal underordnes forsvaret af det, som allerede eksisterer**. Dette skaber en grundlæggende konservativ mentalitet.

Den velkendte formulering i det kommunistiske manifest: »Proletarerne har intet andet end sine lænker at tabe« er en meget grundlæggende formulering, som bør opfattes som en af marxismens hjørnesten. Den giver proletariatet en funktion – samfundets kommunistiske frigørelse – for proletarerne ejer ingenting at forsvare.

Men eftersom dette ikke længere er 100 procent sandt, eftersom en del af proletariatet – besidder en organisation eller en betydeligt højere levestandard end tidligere, foreligger faren for, at der opstår en ny mentalitet. Det er ikke længere sandt, at proletariatet ikke har noget at forsvare. Ved hver ny aktion er det nødvendigt at veje for og imod: Risikerer ikke netop denne aktion at skylle det bort, man allerede har, i stedet for at lede til noget positivt?

Dette udgør den bureaukratiske konservatismes dybeste rod inden for den socialdemokratiske bevægelse allerede fra tiden før Første Verdenskrig.

Denne de delvise erobringers dialektik bør forstås som en virkelig dialektik. Det er ingen falsk modsætning, som man kan løse med en formel. Det er en virkelig dialektisk modsætning, som frembringer reelle problemer. Hvis den bureaukratiske konservatisme er en åbenbart skadelig holdning i forhold til proletariatets interesser og socialismen – fordi den fornægter den revolutionære kamp i de kapitalistiske lande og revolutionens internationale ekspansion, med den begrundelse at dette ville

sætte de allerede eksisterende landvindinger i fare – så er udgangspunktet for denne holdning – *nødvendigheden af at forsvare det opnåede – et virkeligt problem*: »Den, som ikke kan forsvare de allerede eksisterende erobringer, kan aldrig gøre nye« (Trotskij). Men det er helt forkert på forhånd at betragte ethvert vigtigt skridt fremad for såvel den nationale som den internationale revolution som en automatisk trussel mod tidligere erobringer. Det er der, konservatismen ligger, og det er denne holdning, som kendetegner såvel det *reformistiske som det stalinistiske bureaukratiske dybe og permanente konservatisme*.

Denne de delvise erobringers dialektik, som er forenet med fetichisme-problemer i samfundet, som bygger på en overdreven arbejdsdeling, udgør altså en af bureaukratiseringstendensernes dybeste rødder. Denne tendens ligger i den proletariske massebevægelses udvikling i den nuværende historiske fase, som er kendetegnet af kapitalismens sammenbrud og af overgangen til det socialistiske samfund. Det virkelige problem er altså ikke bureaukratiets afskaffelse ved hjælp af dekret eller magiske formler, men at det efterhånden dør bort gennem dannelsen af bedre subjektive og objektive vilkår, som muliggør, at de frø som er til bureaukratiseringen, som har eksisteret i hele denne historiske fase, langsomt dør bort.

De bureaukratiske privilegier

Man må heller ikke forfalde til de fejltagelser, som er vulgærmaterialismens modsætning, og som består i at reducere problemet udelukkende til dets fjerne sociologiske startpunkt og derigennem fuldstændigt skille det fra dets materielle infrastruktur. Denne tendens til konservatisme hos arbejderorganisationernes ledere og funktionærer savner ikke sammenhæng med de materielle fordele og privilegier, som følger med disse funktioner. Det er sociale privilegier såvel som autoritets- og magtprivilegier, som individer tillægger stor betydning.

a) Hvis man betragter problemet i dets oprindelige form, dvs. problemet med de første arbejderorganisationers, fagforeningernes og de socialdemokratiske partiers apparater før Første Verdenskrig,

så fremtræder de bureaukratiske privilegier på to måder:

At forlade det daglige arbejde i produktionen – (specielt i denne periode med 12 timers arbejdsdag og alt, hvad det indebærer af total social usikkerhed m.m.) for at blive heltidsfunktionærer i en arbejderorganisation indebærer for arbejdere og børn af arbejdere et ubestrideligt socialt opsving, en vis individuel frigørelse, men som alligevel langt fra indebærer nogen ideel situation. Man kan hverken tale om en borgerliggørelse eller om en forvandling til et privilegeret lag. Arbejderorganisationernes tidlige ledere tilbragte en stor del af deres liv i fængsler og levede i øvrigt under meget små materielle forhold. Men trods alt levede de socialt og økonomisk bedre end datidens arbejdere.

På det psykologiske og ideologiske plan er det for en overbevist socialist eller kommunist betydeligt behageligere at kæmpe hele dagen for ideer og mål, som er ens egne, end at stå på en fabrik og time efter time udføre samme bevægelser og samtidigt vide, at man i sidste ende bidrager til at gøre den fjendtlige klasse rigere. Det er ubestrideligt, at dette fænomen, *den sociale opstigning*, indeholder et vigtigt frø til bureaukratiseringen. De, som har disse poster, vil gerne beholde dem, hvilket leder dem til at forsvare denne tilstand med heltidsfunktionærer mod alle forsøg på at bytte dem ud med et rotationssystem blandt organisationens medlemmer.

b) Når disse masseorganisationer begynder at opnå visse styrkepositioner inden for det kapitalistiske samfund, får fænomenet med de sociale (og i begyndelsen i meget lille grad materielle) privilegier et meget større omfang. Det gælder da om at udvælge parlamentsrepræsentanter, kommunalbestyrelsesmedlemmer eller faglige sekretærer, som på højt niveau kan forhandle med arbejdsgivernes organisationer, og som altså i en vis forstand lever sammen med disse. Det er samme sag, når det inden for en bevægelse gælder om at vælge tidsskriftsredaktører eller repræsentanter for arbejderorganisationer i en hel række af aktiviteter, som man har knyttet til sig – en mangesidig bevægelse, som forsøger at gribe ind i alle sociale aktiviteter, og

som på en måde prøver at optage alle disse aktiviteter i sig.

Der findes også her en virkelig dialektik, som ikke lader sig reducere til en banal modsigelse. Når arbejderbevægelsen fx ejer et vist antal aviser og har behov for et større antal redaktører, så står den virkelig over for et dilemma. Hvis arbejderbevægelsen for at bekæmpe bureaukratiet anvender den af Marx formulerede regel om at sætte funktionærernes løn på samme niveau som de faglærte arbejderes løn, så risikerer den at skabe en omvendt professionel udvælgelse. De politisk mest bevidste elementer vil acceptere denne regel, men de mest begavede, som på anden vis kunne tjene bedre, vil til stadighed blive lokket af denne sidste og enklere mulighed. Hvis de ikke er fuldstændigt politisk overbeviste, kommer de i stor udstrækning til at blive opslugt i det småborgerlige miljø og gå tabt for arbejderbevægelsen.

Denne udelukkelsesmekanisme gælder også for en række andre erhverv. I de kommuner, som administreres af arbejderbevægelsen, opstår samme problem, når det gælder arkitekter, ingeniører eller læger. En strikt anvendelse af Marx' regel risikerer i mange tilfælde at lede til en udelukkelse af alle de, hvis politiske bevidsthed ikke er tilstrækkelig udviklet.

Inden for det kapitalistiske samfund, med alt hvad det indebærer af »moralske værdier« og omgivende miljø, er det umuligt at opbygge et ideelt kommunistisk samfund – også inden for arbejderbevægelsen. Det kan muligvis realiseres inden for en kerne af ekstremt bevidste revolutionære, men i en talstærk arbejderbevægelse, som eksisterer i et borgerligt demokrati, sker en vis sammenfletning med det kapitalistiske samfund. Tillokkelserne bliver derved større, og disse regler for, hvordan man kan bekæmpe bureaukratiet, bliver sværere at acceptere. Her ser man bureaukatiseringstendensen fremtræde: Fjernelsen af de hindringer, som bevidst er blevet rejst mod de privilegerede positioner, forbereder mere og mere vejen for denne tendens.

c) Under den nuværende historiske fase kan denne dialektik inden for visse store arbejderorganisationer optræde til og med i sin slutfase. Dette kan indebære en politisk

omorientering, en bevidst integration i det kapitalistiske samfund og et klassesamarbejde. Bureaukратиets rødder vokser da meget stærkt. En del af lederskabet lever da på en bevidst måde bourgeoisiets liv og lader sig integrere i det kapitalistiske samfund. De hindringer mod bureaukatiseringen, som den socialistiske bevidsthed har rejst, forsvinder. Privilegierne øger, de socialdemokratiske parlamentsmedlemmer giver ikke længere en del af sin løn til organisationen for selv at nøjes med funktionærens løn. De etablerer sig som et lag af levebrødspolitikere inden for arbejderklassen. Fra dette punkt kan den bureaukratiske degeneration ikke andet end trives.

Eksempler på fejlagtige løsninger

Den vigtigste konklusion, man kan drage ud af denne korte undersøgelse af problemet, er følgende: Det er nødvendigt klart at skelne mellem to typer af fænomener og passe på ikke på en overfladisk måde at ligestille disse.

Den første er *de potentielle tendenser til en begyndende bureaukatisering*, frø som uundgåeligt ligger i en arbejderbevægelses udvikling, fra og med en vis størrelsesmæssig udvikling af denne, og når den opnår en vis magt.

Den anden er *den fuldstændige udvikling af de bureaukratiske tendenser*, som leder til den totale degeneration, som man finder i de forskellige reformistiske og stalinistiske partier.

Hvis man ikke foretager denne væsentlige adskillelse mellem de to fænomener, eller endnu værre, hvis man bekæmper alle organisationsformer, som indeholder disse frø, med den begrundelse, at dette uundgåeligt leder til ekstrem degeneration, så stiller man arbejderbevægelsen foran en afgrund og ikke en dialektisk modsætning.

Man kan så ikke drage nogen anden konklusion, end at proletariats egen frigørelse er en umulighed. Denne holdning leder endelig til at stille arbejderbevægelsen i en endnu værre situation og hindre den i at kæmpe for sin egen frigørelse.

Denne ekstreme sammenblanding karakteriserer ofte forskellige »ultravenstregrupper«, som i øvrigt snarere er til højre, end ultravenstre. En af de løsninger, som visse af disse grupper fører frem, består i at

sige, at elendigheden skyldes eksistensen af et apparat og af funktionærer. For dem er det nødvendigt at bekæmpe eksistensen af »professionelle revolutionære«. Frasen »Stalin var den første professionelle revolutionære, som dukkede op i arbejderbevægelsen«, sammenfatter i alt væsentligt disse teser.

Man må da spørge sig, hvad arbejderbevægelsen ville være uden heltidsansatte, ikke i et ideelt samfund, men i et givet kapitalistisk samfund, sådan som det er nu. En arbejderbevægelse, som ikke forsøger at skabe proletariske professionelle revolutionære, som kommer fra arbejderklassen og er stærkt allierede med denne, ville ikke kunne udvikle sig ud over det mest basale niveau, hvor arbejderklassens tidligste selvforsvarsorganisationer befandt sig. Den ville være helt afskåret fra moderne såvel natur- som humanistiske videnskaber. Den ville på grund af økonomisk og politisk inkompetence være helt ude af stand til at befri proletariatet, styrte kapitalismen og åbne vejen for det socialistiske samfund.

Historien har vist, at denne løsning er den mest umulige af alle. Der eksisterer i verdenshistorien ikke et eneste eksempel på et land, hvor arbejderbevægelsen efter ti års erfaringer fortsætter med at hænge fast i dette primitive niveau på grund af frygten for en senere bureaukratisk deformation.

I praksis er det alternativets anden del, som risikerer at blive til virkelighed. Hvis man ikke vil have nogen heltidsfunktionærer, nogen professionelle revolutionære, og hvis man ikke tillader en udvælgelse og systematisk uddannelse af de proletariske elementer til et meget højt niveau, da vil arbejderorganisationerne uundgåeligt give efter for trykket fra de småborgerlige intellektuelle, som helt og holdent bemægtiger sig organisationerne. Inden for disse reproducerer de det videnskabelige og kulturelle monopol, som de allerede besidder i det kapitalistiske samfund.

Man ser, hvordan denne modsætning, som disse grupper ikke har forstået, atter fremtræder: Det virkelige dilemma i det kapitalistiske samfund er ikke valget mellem en organisationsform, som savner disse frø til en bureaukatisering, og en anden form, som bærer på disse farer. I virkeligheden handler det om følgende valg:

– at udvikle en virkelig arbejderautonomi med den bureaukratiske fare på et potentielt niveau

– eller at bevare arbejderorganisationerne under indflydelse af den borgerlige ideologi og dens intellektuelle.

Mange historiske eksempler illustrerer dette sidste aspekt: tilsyneladende har arbejderorganisationer i lange perioder stået under borgerskabets påvirkning pga. mangel på arbejdernes selvstændighed, organisationskapacitet eller ideologiske fejltagelser og har afvist at udvikle sig videre fra et vist stadium.

Det er for øvrigt pudsigt at konstatere, at forsvarerne af denne teori ser farens udspring i apparatet, hvilket er rigtigt, men at de samtidigt ikke begriber, at ikke politisk aktive arbejdere, som er udsatte for det kapitalistiske samfunds indflydelse, er meget mere modtagelige for den dominerende ideologi, som er den herskende klasses ideologi. Årsagen er, at det tunge kropsarbejde, som finder sted i løbet af en 8-9 timers arbejdsdag, skiftende arbejdstider osv. vanskeliggør den intellektuelle og kulturelle frigørelse.

En arbejderorganisation, som kun bestod af håndens arbejdere i dagligt produktivt

arbejde, ville være meget mere modtagelig for den borgerlige ideologi end en organisation, i hvilken man er i gang med et konstant arbejde med at udvikle, skole og frigøre de mest bevidste og mest revolutionære arbejdere fra det kapitalistiske slaveriarbejde gennem at hærde dem i de professionelle revolutionæres skole.

De revolutionære marxistiske løsninger

Marx kunne ikke, på grund af manglende historiske erfaringer, forstå alle bureaukratiseringsproblemets aspekter. Men selv om han kun oplevede et enkelt forsøg på at arbejderne overtog statsmagten – Pariserkommunen som kun eksisterede i nogen måneder, så kunne han ud fra denne eneste erfaring med en genial forudseenhed formulere to meget enkle, men væsentlige regler, som indeholder næsten alle de hjælpemidler, som arbejderbevægelsen senere har udviklet mod bureaukratiseringen.

– *Kampen mod de materielle privilegier og de overdrevne lønforskelle. Specielt bør arbejderstatens politiske funktionærer ikke have lønninger, som er højere end de faglærte arbejderes.* Marx understreger, at formålet

med dette frem for alt er præventivt, det vil sige at hindre visse korrumperede elementer fra at søge funktionærposter for at klatre op af den sociale rangstige, »for at gøre karriere«.

– Den anden regel er *valgbarheden og muligheden for at tilbagekalde valgte* på alle niveauer, som er blevet udbygget med reglen om roterende funktioner, som blev formuleret af Lenin, og som kan føre frem til, at staten efterhånden dør bort, efter at klasserne er forsvundet, og alle borgere har konkrete erfaringer med økonomien og staten.

Den revolutionære marxistiske løsning af problemet er blevet præsenteret i den leninistiske partiteori og i den trotskistiske teori om arbejderstaten og om avantgardens bevidste ledelse af staten i bekæmpelse af bureaukratiet.

Oversættelsen er lavet fra »Röda Häften1«: Ernest Germain «Om byråkratin – En analys af arbetarrörelsens ständigt hotande fara» Den originale tekst er skrevet på fransk.

FINANSLOVEN:

Regeringens skal nu forhandle en finanslov. De vil både lave stramninger og forbedre velfærden, men dagpengeproblemerne vil de ikke løse.

Thorning, Corydon og Vestager har målrettet forsøgt at skabe indtrykket af sig selv som velfærdsstatens vogtere, da de afslørede velvalgte dele af indholdet flere dage før finanslovs-udspillet kom. Således blev det hurtigt kendt, at der skulle sættes en halv milliard kr. af til bedre kræftbehandling i 2015, ligesom Corydon meddelte, at han havde reserveret 1,5 mia. kr. til SF og EL til forbedringer af velfærden, samtidig med at der var en luns til fagbevægelsen i form af øget fradrag for fagforeningskontingenter. Ligeledes var uddannelsesministeren ude med nyheden om, at uddannelserne ville blive løftet med 1,5 mia. kr. for blandt andet at dække det øgede meroptag.

Det umuliges kunst

Regeringen påstår, at den mestrer det umulige: At føre en stram borgerlig økonomisk politik og samtidig udvikle og styrke velfærden; at vinde finansmarkederne tillid og arbejderbefolkningens ditto på en og samme tid. Men det er og bliver det umuliges kunst.

På den ene side fører regeringen en så stram finanspolitik, at staten selv i krisetider skal kunne se balance på statsbud-

gettet. Den offentlige sektors udgifter – og især velfærdsudgifterne i det offentlige forbrug – holdes stramt nede.

Budgetloven har til formål sikre dette gennem sanktioner overfor regioner og kommuner ved højere forbrug end den dikterede nær-nul-vækst. Det afgørende er ifølge regeringen at føre en troværdig finanspolitik for at fastholde finansmarkederne tillid til den danske statsobligation; det giver lavere renter. Budgetloven er et nyliberalt dogme, som den danske regering valgte at overtage fra EU's finanspagt tilbage i 2012, og den er designet til at holde de sociale udgifter nede for at sænke skatten på kapital og arbejde – og derigennem øge profitten.

Regeringen bruger med stor entusiasme EU-forbindelsen og truer med at en overskridelse af budgetloven vil udløse en ny EU-henstilling. Men når regeringen taler om, at den »går lige til grænsen« af ansvarlig økonomisk politik, så betyder det, at den alene står til ansvar overfor en parts grænser: arbejdsgivernes.

På den anden side hævder regeringen, at den kan udvikle velfærden. Godt nok mindre og mindre. I sin 2020-plan skulle der ske et løft i velfærden med 0,8 pct.

om året. Efter gaverne til selskaberne og de rige i Vækstplan DK og skattereformen, måtte det nedjusteres til 0,6 pct. om året. På den baggrund er der afsat gennemsnitligt 3 mia. kr. om året til et løft af velfærden. Det er en del af disse penge, som er reserveret i finansloven.

Står på skuldrene af nulvækst og nedskæringer

Men sagen er bare den, at »milliard-reserven« til velfærdsforbedringer er skabt på grundlag af økonomiaftaler med kommuner og regioner i sommers, som indebærer at der skal gennemføres store besparelser. I alt fik de to sektorer 0,8 mia. kr. til forbedringer i 2015. Men det dækker samtidig over, at kommunerne skulle love at finde besparelser for 1 mia. kr., mens regionernes sygehuse igen skal ud og indhøste effektiviseringsgevinster for 2 pct. Endvidere tager bevillingerne heller ikke hensyn til presset fra demografien, som ifølge regeringens egne skøn vil føre til stigende udgifter uden at servicen er blevet bedre. Regeringens storsindede »velfærds-reserve« står altså på skuldrene af nulvækst i kommunerne og opskruet tempo i regionerne.

På samme måde er regeringens løft

En strammer-finanslov på skuldrene af nedskæringer og asociale reformer

Finansloven har i medierne fået mange navne: "Gave-finanslov", "invitation til venstrefløj", "milliard-investering i velfærden". Ingen af dem dækker helt det finanslovsforslag for 2015, som regeringen fremlagde i tirsdags. For retorikken omkring finanslovsforslaget er fyldt med modsætninger på samme måde som regeringens politik. På den ene side vil regeringen sikre "mere velfærd" – på den anden side vil den fortsætte sin såkaldte "reformpolitik" og føre en stram – læs: borgerlig - økonomisk politik. De to ting hænger bare ikke sammen.

AF SAP'S FORRETNINGSUDVALG

af uddannelsesområdet også en fortegnelse. At ville finansiere et meroptag på uddannelsesinstitutionerne burde være en bunden opgave, når regeringen selv øger målsætningerne for uddannelse af arbejdskraften og holder fokus på produktivetsforbedringer. Imidlertid var dette ikke tilfældet fra 2011-2014, hvor et VKO-besluttet spareprogram førte til at meroptaget på universiteterne blev finansieret af besparelser på taxametrene. Nu udløber denne beslutning, og regeringen vender så at sige »tilbage til normalen«. Men under dette gemmer sig stadig nedskæringer på tilskuddene, fordi regeringen vil bruge penge på nye tiltag på de forskellige uddannelsesområder. Hunden fodres med sin egen hale.

En finanslov med færre job

En central antagelse i finanslovsudspillet er, at der er tegn på opsving i dansk økonomi. Regeringen forventer igen-igen at der kommer vækst i 2014 på 1,4 pct. og hele 2,0 pct. i 2015. Det betyder, at beskæftigelsen vil stige med ca. 20.000 personer i 2014 og det samme i 2015. Regeringen mener derfor, at der er grund til at iværksætte en strammere finanspolitik, hvor de offentlige udgifter holdes

i ave. Samlet set forventer regeringen derfor, at finansloven vil have en negativ indvirkning på den økonomiske aktivitet (BNP) – altså at trække i retning af strammere finanspolitik.

Med andre ord trækker finansloven i retning af færre arbejdspladser end en uændret finanspolitik ville have gjort.

Imidlertid er fortællingen om bedring på arbejdsmarkedet en kraftig overdrielse. Godt nok er beskæftigelsen målt i personer steget i 2013 og ind i 2014, men samtidig kommer flere på deltid. Samtidig er den øgede beskæftigelse trukket af unge studerende, der bijobber. Således er den gennemsnitlige arbejdstid pr. beskæftiget faldet. Samtidig er arbejdsstyrken blevet mindre, og ser man på AKU-beskæftigelsen (den internationalt sammenlignelige statistik for arbejdsløshed og beskæftigelse), så udviser den ingen tegn på opgang i beskæftigelsen – tværtimod er tendensen et længerevarende fald siden 2011.

Kampen for dagpengene lever

Men det er klart, at regeringen kører et benhårdt spin omkring arbejdsmarkedet. Det er et led i at lukke spørgsmålet om dagpengene i en situation, hvor titusind-

vis står til at falde ud. Finansloven gør intet for at gribe ind overfor dem, der falder ud af systemet – ligesom forslaget heller ikke vil gøre noget ved selve dagpenge-systemet. Lige så lidt gør finansloven for de kontanthjælpsmodtagere, der er blevet eller bliver ramt af den asociale kontanthjælpsreform.

Kampen for dagpengene lever, ikke mindst fordi det socialdemokratiske bagland ikke ser ud til at stille sig tilfreds med en finanslov uden ændringer af dagpengesystemet. Det må være Enhedslistens og SF's opgave at styrke denne bevægelse for forbedringer af dagpengesystemet – uanset hvilken form den måtte tage. En finanslov, der står på skuldrene af nedskæringer og asociale reformer, må og skal indeholde et kursskifte i den økonomiske politik, som kan mærkes af arbejderbefolkningen. Dagpengene virker som det oplagte område at markere dette kursskifte på.

SAP's forretningsudvalg,
den 29. august 2014

Fortsat solidaritet og kamp

AF SAP'S FORRETNINGSUDVALG

Den 26. august stoppede bombardementerne af Gaza, og der er nu indgået en længerevarende våbenhvile mellem Israel og Hamas. Der er grund til at ånde lettet op over, at bombardementerne af Gaza nu er stoppet: Israels offensiv har siden starten kostet over 2000 liv, mere end 10.000 sårede og hundredetusinder er blevet fordrevet fra deres hjem. Men den israelske besættelse og belejring fortsætter i vidt omfang uændret – og allerede i denne uge er der proklameret nye bosættelser på Vestbredden. Derfor er der brug for fortsat solidaritet.

Det eneste positive ved sommerens israelske invasion er, at der som reaktion har været mobiliseringer over hele verden mod Israels fremfærd og i solidaritet med palæstinenserne. I Danmark har der været flere former for markeringer, herunder demonstrationer med flere tusinde fremmødte på trods af, at det var i sommerferien, hvor det ellers er svært at mobilisere. Sympatien i den danske befolkning har flyttet sig, så der nu er flere, der solidariserer sig med palæstinenserne end med Israel. I andre lande har solidaritetsbevægelsen været betydeligt stærkere og har f.eks. i England og Sydafrika kunnet samle demonstrationer med over 100.000 deltagere.

BDS = Boykot, De-investering og Sanktioner

Sommerens mobiliseringer er et godt udgangspunkt for at fortsætte solidariteten med palæstinenserne. Kravene om en ophævelse af blokaden af Gaza og stop for besættelsen og bosættelserne på Vestbredden er centrale i brede initiativer. I den forbindelse er kampagnen for boykot, de-investering og sanktioner (BDS) mod den israelske stat et godt redskab. Den globale BDS-kampagne sker på opfordring fra det palæstinensiske civilsamfund, og kravet er, at Israel skal respektere international lov og palæstinenserne's rettigheder.

BDS-kampagnen giver mulighed for at gøre opmærksom på, at EU har valgt at gøre Israel til særligt begunstiget samarbejdspartner på trods af landets overgreb mod palæstinenserne. Blandt andet giver EU's handels- og samarbejdsaftale israelske virksomheder fri adgang til EU's marked. Den vestlige imperialisme har traditionelt brugt Israel som et brohoved i området – og Israels enorme militær er også i vidt omfang finansieret af USA.

BDS-kampagnen er en kampagne, der kan tages op i skoler, på arbejdspladser, i byråd, pensionskassen, Folketinget og over for EU. Med krav om boykot af Jaffa-appelsiner m.v. i kantiner på skoler og arbejdspladser. Med forslag i byrådet om boykot af israelske varer, f.eks. Intel-software på kommunens computere. Med forslag på pensionskassernes generalforsamlinger om frasal af direkte og indirekte investeringer i Israel. Osv.

Et spørgsmål om undertrykkelse

Når man tager BDS-kampagnen op eller på andre måder rejser spørgsmålet om solidaritet med palæstinenserne bliver man mødt med modstand. Det er vigtigt at være forberedt på at imødegå denne modstand, uanset om den bygger på bevidst manipulation eller uvidenhed.

En udbredt misforståelse er, at der er tale om en konflikt mellem israelere og palæ-

stinensere, hvor man bør være »neutral«, fordi der bliver lavet fejl på begge sider.

Her er der intet grundlag for at forsvare Hamas' raketter mod civile israelere, der er dybt skadelige for den politiske kamp om verdensopinionen og helt katastrofal for opbygningen af en opposition/fredsbevægelse i Israel. Men alene en sammenligning af tabstallene viser, at Israel er den stærke part: 66 døde israelere og over 2000 palæstinensere. Ser man på antallet af civile ofre, er forholdet endnu mere skævt – og afspejler, at det er staten Israel, der burde stå højt på alverdens »terrorlister«.

Og mere væsentligt end styrkeforholdet, må man forklare, at den palæstinensiske befolkning permanent udsættes for uretfærdighed og undertrykkelse. Her kan man henvise til, at den israelske stat (sammen med Egypten) reelt har belejret Gaza og bevidst udsulter befolkningen. Vestbredden er besat og kontrolleres af israelske styrker. Mens bosætterne kan bevæge sig rundt på motorveje, er den palæstinensiske befolkning spærret inde bag høje mure og må vente i timevis ved checkpoints. Israel har etableret et apartheid-system, der ikke lader fortidens Sydafrika noget efter. Dertil kommer de 1,6 mio. statsløse palæstinensiske flygtninge, som Israels dannelse og krige har skabt.

mod zionismen

Bekæmp antisemitismen - og bekæmp zionismen

Mange pro-israelske eller zionistiske kræfter prøver uafslædigt at sætte lighedstegn mellem at være anti-zionistisk og anti-semitisk. Især i Frankrig har der også i den aktuelle konflikt været en veritabel hetz mod Israels kritikere på dette grundlag. Venstrefløjens opgave er at bekæmpe anti-semitismen – helt på linje med andre former for racisme og diskrimination. Enhver sammenblanding af anti-zionisme og anti-semitisme er desuden at give den zionistiske propaganda gode kort på hånden. Det gælder uanset om det »bare« handler om at inddrage journalisters jødiske baggrund i kritikken af deres dækning af Israel, eller det drejer sig om at angribe jøder og synagoger som reaktion på Israels handlinger. Derfor var det en kæmpesuc-

ces, at demonstrationen for kalot-klædte jøders ret til at gå i fred på Nørrebros gader ikke fremprovokerede anti-semitiske reaktioner.

Zionismen har på sin vis et symbiotisk forhold til anti-semitismen og rummer ideologisk en slags accept af denne: Ifølge zionisterne skal der være jødisk stat, fordi netop jøder aldrig kan være sikre mod forfølgelse andre steder. Emigration til en jødisk stat, Israel, bliver et alternativ til at organisere sig og kæmpe for sine rettigheder, der hvor man lever. Zionismen indeholder en idé om, at jøder er særligt forfulgte, og afskærer dermed muligheden for alliancer med andre grupper, der er udsat for diskrimination. Definitionen af Israel som en stat, der primært skal være for jøder, retfærdiggør den zionistiske diskrimination af ikke-jøder i Israel.

Det er med (en fortolkning af) denne zionistiske ideologi i bagagen, at den israelske regering systematisk diskrimine-

rer og jævnlige begår grusomme overgreb mod den palæstinensiske befolkning. Det er denne zionistiske ideologi, der bliver brugt til at retfærdiggøre de fortsatte bosættelser og det, der efterhånden antager karakter af etnisk udrensning af palæstinenserne. Derfor er det nødvendigt at bekæmpe zionismen.

Aktuelt handler kampen mod zionismen om krav som:

- Ophæv blokaden af Gaza
- Stop for bosættelserne
- Riv »beskyttelsesmuren« ned
- Stop besættelse af Vestbredden

Eller kort sagt: om at sikre elementære menneskerettigheder for palæstinenserne.

Socialistisk Arbejderpartis Forretningsudvalg, den 5. september 2014

De rører på sig i Randers

AF SVEND VESTERGAARD JENSEN

Hver fredag er aktivister på gaden eller rettere på broen ved Gudenåen i Randers, hvor der gerne må dyttes fra bilister, hvis de er imod nedskæringerne og for velfærden. Og det er der mange, der gør – ikke mindst chauffører i lastbiler og busser gør det i sympati.

Aktionerne bliver lavet med humor og hygge. Der bliver budt på gratis kaffe til de »reform«-ramte.

Det er 18. gang, netværket er på gaden til fredags-aktionen, da Socialistisk Information er på besøg. En times tid varer aktion hver fredag. Ud over bannere skriver »Kridtbanden« på livet løs på fortove og cykelstier. Det er en aktionsform, der vinder udbredelse i byen. Det har også fået nogle unge til at dukke op, og de skriver løs med de tykke kridt i forskellige farver.

På bannerne står tekster som »Rul kontanthjælpsreformen tilbage«, »Nej til gensidig forsørgelse«, »Gratis praktisk nyttejob«, »Løntilskud, arbejde uden løn er lig slaveri«. Der er også hver måned aktion på et af byens torve. Her aktioneres mod de såkaldte nyttejobs ved fx at tilbyde at pudse folks briller, som et eksempel på et nyttejob.

Som i andre kommuner ser man konsekvenserne af de reformer, der er vedtaget i Folketinget, og den måde de forvaltes på i de enkelte kommuner. Det betyder, at sager på sager opstår igen og igen. Sager, der går ud over de folk, der har brug for hjælp. I Randers Kommune tager aktivister fra forskellige grupper tingene op. Aktivisterne har fundet hinanden blandt andet på Facebook, og har samlet sig i netværket »Ran-

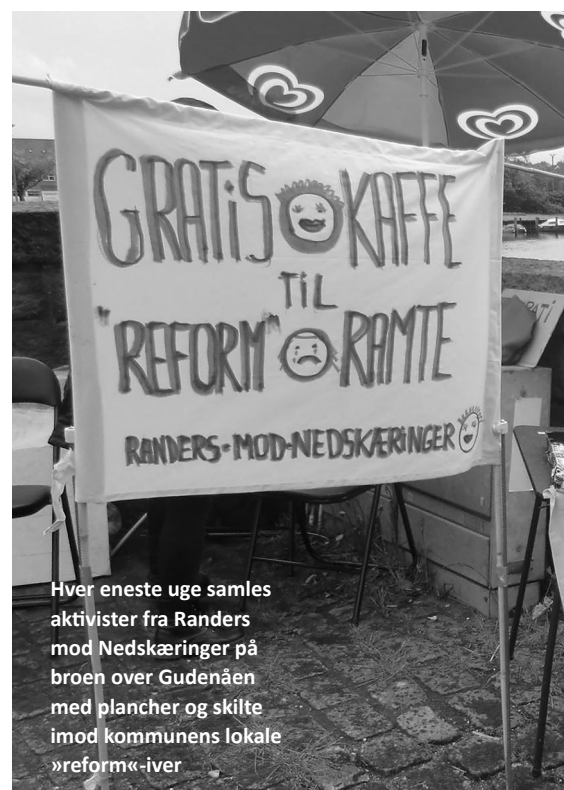
ders mod nedskæringer«. Alle begivenheder slås op på Facebook. Netværket mødes hver anden uge for at samle op og planlægge nye aktioner og tiltag.

Tillidsrepræsentanter inddrages ikke

De lokale fagforeninger er ikke en del af dette netværk. Der er lavet en samarbejdsaftale mellem Randers Kommune, DA Randers, FTF, AC og LO Randers om brugen af virksomhedspraktikker og løntilskudsjobs. Der er lavet en evaluering, der indeholder opgørelse over 275 afsluttede kommunale løntilskud i 2. halvår af 2012.

24 procent af det fastansatte personale udtaler, at de »i højere grad« er afhængige af den løntilskudsansattes arbejdsindsats, og 21 procent er »i nogen grad« afhængig af den løntilskudsansattes indsats for at nå de daglige opgaver. Altså i alt 45 procent af løntilskudsarbejdskraften indgår delvist som en del af normeringen. Samarbejdsaftalen og lovgivningen angiver, at virksomhedspraktik og løntilskud ikke må erstatte ordinære job. Vikarbesættelser må ikke undlades eller erstattes med løntilskudstimer. Ansatte i løntilskud kan ansættes som vikar, når timerne er i ordinær ansættelse.

65 procent af de ledige oplever, at tillidsrepræsentanten »sjældent eller aldrig« er til stede ved ansættelsessamtalerne.

Hver eneste uge samles aktivister fra Randers mod Nedskæringer på broen over Gudenåen med plancher og skilte imod kommunens lokale »reform«-iver

23 procent af tillidsrepræsentanterne er »hverken til stede under ansættelsessamtalen eller informeret« om en ny løntilskudsansættelse. 10 procent af tillidsrepræsentanterne udtaler, at ledere og medarbejdere »i meget høj grad/høj grad« har det fornødne overblik over de forskellige jobs på særlige vilkår, der ligger i den aktive beskæftigelsespolitik.

Åbent brev til borgmesteren

Aktionerne fortsætter trods viceborgmesterens forsøg på at fortælle de aktionerende ved torvet, at det ikke er pænt fx at skrive med kridt på gader og stræder, når der er turister i byen. Netværket har lavet et åbent brev til borgmesteren – her sendt til viceborgmester Mogens Nyholm. Viceborgmesteren er medlem af Det Radikale Venstre og borgmesteren medlem af Venstre. Netværket præsenterer sig selv over for viceborgmesteren som en samling af enkeltindivider og grupper, der på forskellig vis – indenfor lovens rammer – protesterer over den umenneskelige behandling, som de mest sårbare grupper i samfundet udsættes for. Baggrunden er de – som gruppen siger – inhumane reformer, men i høj grad også Randers Kommunes måde, at forvalte disse love på.

I det lange åbne brev gennemgår netvær-

Aktion giver resultat

AF SVEND VESTERGAARD JENSEN

En kombination af kontanthjælpsreformen og kommunale nedskæringer fik katastrofale følger for Irene Justenborg, en 39-årig kvinde i Skanderborg Kommune. Men sultestrejke og støtteaktioner pressede kommunen til indrømmelser.

ket de berørte gruppers problemer med kommunen, såsom unge under 30 år på kontanthjælp, den gensidige forsørgelsespligt, sygdomsramte borgere, gratis praktik og »nyttejob« og løntilskud. Og ikke mindst jobcentret får alvorlige ord med på vejen: I løbet af et år er det normalt at få fire til seks forskellige sagsbehandlere. Disse er for en stor dels vedkommende uden relevant faglig uddannelse. Man bliver behandlet som en genstridig ting, ikke som et menneske i krise. Det er så ydmygende, at alle får psykiske problemer og en stor del i så svær grad, at de udvikler egentlige depressioner. I stedet for at støtte folk til at fungere bedre, mister mange den sidste rest af selvtilid og arbejdsevne på grund af kontakten til jobcentret.

Brevet slutter med en gennemgang af kommunens menneskesyn. I byrådet består oppositionen af Velfærdslisten og Beboerlisten, der støttes af den lokale Enhedsliste-afdeling. Protester og aktioner vil fortsætte i Randers Kommune: For nogle dage siden markerede flere hundrede børn og voksne modstand mod, at fem skoler skal lukkes, hvis byrådets flertal får sit forslag gennemtrumfet.

Irene Justenborg gik i sultestrejke og overnattede i sovepose foran Jobcentret i bysamfundet Hørning, efter at hun mistede dagpengene for et år siden, og derefter kom på kontanthjælp. Denne hjælp fik hun senere frataget grundet den gensidige forsørgerpligt, der er en del af den nye kontanthjælpsreform fra januar 2014.

Herefter var der ikke mere hjælp at få fra kommunen, så Irene Justenborg blev boligløs. Den gensidige forsørgerpligt kostede ikke alene boligen og kontanthjælpen, men også parforholdet. Efter kommunens afvisning af yderligere hjælp sagde Irene Justenborg til Jobcentret, »at der kommer til at ske noget – og det kom der.« Det fortalte hun til aktionerende, der var mødt op til solidaritetsaktion den 3. juli foran Jobcentret.

Anstændighedens Plads

Det var den anden aktion foran Jobcentret på samme uge. Stedet blev omdannet til »Anstændighedens Plads«, hvor Irene Justenborg da havde overnattet i ti døgn. Ved aktionen denne dag fik hun at vide, at Skanderborg Kommune havde skaffet hende en bolig. Huslejekontrakten blev underskrevet, så solidaritetsak-

tionen kunne også fejre en sejr. Samtidig fik hun løfte om kontanthjælp i en måned samt løfte om en samtale om yderligere hjælp. Der var nu hul igennem, og Irene Justenborg kunne takke forsamlingen for den støtte, initiativet – Støt-Irene-netværket – havde givet hende.

Sultestrejken sluttede. Netværket følger sammen med Irene fortsat sagen. Bag det tværpolitiske initiativ står folk fra blandt andet Skanderborg, Randers, Djursland, Silkeborg og Aarhus. Gruppen er dannet med udgangspunkt i Irenes sag, men har generelt fokus på konsekvenserne af den lovgivning, der ligger bag, og som driver folk ud i social nedtur. En lovgivning, kommunerne er tvunget til at følge, men som dog giver mulighed for at tolke og vurdere ud fra borgernes situation.

Kontanthjælpsreformen er en fattiggørelsespolitik, der fører til den ene sag efter den anden. Som Ulf Harbo, byrådsmedlem fra Norddjurs Kommune sagde på aktionen den 3. juli: »Vi kender ude hos os en del sager, og vi hjælper gerne folk med klager. Bare det at få kommunen til at svare, må vi hjælpe folk med, for at kommunen overhovedet gider svare. Klagesager må meget gerne rettes til Enhedslistens politikere i byrådene«

Den 12. juli blev flyttede demonstrationerne flyttet til Skanderborg, og pladsen foran rådhuset omdøbt til »Anstændighedens Plads«

Kampen fortsætter

Den 12. juli blev »Anstændighedens Plads« flyttet til Skanderborg, hvor rådhuset ligger. Her var blandt andet en taler fra initiativet »Syg i Svendborg«, Allan Krautwald, der fortalte om de aktioner, de har lavet i forhold til enkelte sager og behandlingen af syge og nedslidte i denne kommune. Han opfordrede også fagbevægelsen til at begynde at blande sig og handle i sådanne situationer, hvor folk – ofte fagforeningernes egne medlemmer, er kommer i lignende situationer.

Endvidere talte Irene Justenborg, der sagde tak efter de tre uger, aktionen nu havde varet. Hun var imponeret over effekten af de forskellige støtteaktiviteter – fra Facebookgruppen til alt det, der var blevet lavet i offentligheden om hendes sag. Under demonstrationen blev der afleveret et brev til borgmesteren for at gøre opmærksom på Irene Justenborgs sag.

Til Socialistisk Information siger Irene Justenborg:

»Det går fremad nu, takket være aktionerne. Min sag skal nu afklares, som det hedder. Det betyder for mig ingen aktivering, men nok et flexjob, som jeg ønsker.

» Kontanthjælpsreformen er en fattiggørelsespolitik, der fører til den ene sag efter den anden«

Det er skræmmende, at der skal så meget til for at få hjælp igen. Disse aktioner har betydet meget for mig – og forhåbentligt for andre i lignende situationer. Før havde jeg måske skyklapper på, men jeg er blevet klogere i disse dage og uger på et system, hvor kommunen placerede mig det sted, hvor jeg var billigst.«

»Mange giver op. Selvmordsstatistikken er vel blevet højere efter disse reformer. Jeg håber andre går i gang, men folk har berøringsangst. Det havde

jeg også, indtil min situation førte mig derud, hvor jeg mistede alt og måtte reagere. Jeg vil gerne være med til at støtte folk i lignende sager, hvis det bliver nødvendigt. Vi kan ændre noget, hvis vi er sammen om det og er der for hinanden. Det er budskabet, som jeg ser det.«

Krav

Sagen er ikke slut for Irene Justenborg, for hun mangler stadig kompensation for de tre måneder, hun har mistet kontanthjælp, samt at få anerkendt sin sygdom, der førte hende over på sygedagpenge. Dagpenge hun så mistede efter lovens snævre tidsgrænser. Netværket følger sagen.

Efter aktionerne er der opnået vigtige resultater, især for sagens hovedperson, men også mere generelt. Det nytter at protestere og danne netværk – også i nye sager, der dukker op. Der er nok at tage fat på efter reformerne i Folketinget. 44.000 ledige har mistet dagpengene, ifølge tal fra AK-Samvirke – Brancheorganisationen for danske arbejdsløshedskasser – hvis man tæller dem med fra sidste år og i år.

Som Støt-Irene-netværket skriver på en flyer omdelt på aktionen den 12. juli:

»Nu kan det være nok! Regeringen kalder det reformer – men det er nedskæringer,

der rammer netop de grupper, der i forvejen har nok at slås med, for de har nok ikke kræfter til også at protestere« -

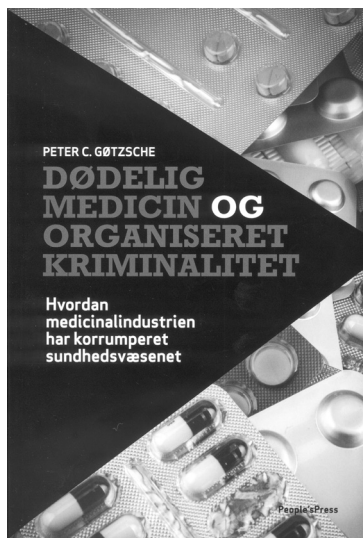
Flyeren slutter med de krav, netværket kæmper for:

- De 200.000 arbejdsledige, der ikke har andre problemer end arbejdsløshed, skal inkluderes i arbejdsmarkedet nu
- Er man for syg til at arbejde, skal der være mulighed for at komme på ubegrænsede sygedagpenge
- Flexjob skal være til overenskomstmæssig løn
- Ingen må miste dagpenge uden at få tilbudt ordinært arbejde eller uddannelse
- Optjeningsperioden skal tilbage til 26 uger
- Udnyttelse af ledige i nyttejob, løntilskud og gratis virksomhedspraktik skal stoppes. Vi vil have rigtige jobs
- Gensidig forsørgerpligt er uværdig og skal afskaffes

Forbrydelse betaler sig

AF MICHAEL VOSS

For knap et år siden udgav en dansk professor et 450 sider langt anklageskrift om bedrageri, korruption og udbredelse af dødsensfarlig medicin. Kritikken er blevet fortiet af de anklagede, afsløringerne ignoreret eller glemt af medierne, og politikerne har ladet forfatterens forslag til indgreb ligge.

Egentlig havde jeg droppet denne anmeldelse. Ganske vist er bogen med sin knivskarpe afsløring og kritik af medicinalindustrien spændende at læse og uhyre vigtig. Men der kom hele tiden noget andet i vejen.

Jeg tænkte: Nu er der næsten gået et år, siden bogen udkom. Kan Socialistisk Information være bekendt at offentliggøre en anmeldelse så lang tid efter?

Men så tog jeg bogen frem igen og så på mine understregninger og kommentarer i marginen, og det slog mig, at forsinkelsen har leveret et ekstra argument for at gøre opmærksom på bogen. Det lille år, der er gået, har rejst yderligere et problem – ud over de mange problemer, Peter Gøtzsche præsenterer i selve bogen.

Knap et år efter udgivelsen må jeg i den grad undre mig over, hvor få og tamme reaktioner bogen har fået, når man tager anklagernes grovhed og dokumentationens omfang i betragtning. Hvor er den skarpe og indignerende afvisning fra de anklagede: medicinalindustrien, lægerne, tidsskrifterne og myndighederne? Hvor er de opfølgende kritiske artikler og tv-programmer? Hvor er forslagene om indgreb mod industrien fra politikerne? Det vender jeg tilbage til.

Anklagerne hober sig op

Jeg kendte på forhånd Peter Gøtzsches kritik af medicinalindustrien og havde ved flere lejligheder citeret ham (se min tidligere artikel om antikapitalistiske krav og medicinalindustrien i Socialistisk Information nr 235 okt. 2010). Alligevel var jeg en smule skeptisk, da jeg første gang hørte om bogen og dens titel »Dødelig medicin og organiseret kriminalitet – Hvordan medicinalindustrien har korruperet sundhedsvæsenet«.

Overspiller han den ikke nu? Har han mistet jordforbindelsen? Bliver den ikke for let at tilbagevise?

Selvfølgelig jeg kan som lægmand ikke kontrollere bogens mange tal og citater. Det kan da også godt være, at der er ét

eksempel og én talopstilling, som kan tilbagevises. Men hen over de 450 sider lykkes det forfatteren at påvise, dokumentere og overbevise om:

- At urimeligt mange mennesker dør af medicin
- At medicinalindustrien markedsfører medicin, som ikke har nogen positiv effekt i forhold til den sygdom, de hævder at ville kurere eller lindre – og at industrien ved det
- At industrien bevidst hemmeligholder eller manipulerer med data, så alvorlige bivirkninger ikke bliver offentligt kendte
- At industrien betaler forskere for at lovprise deres produkter og praktiserende læger for at udbrede og markedsføre produkterne.
- At industrien betaler de lægevidenskabelige tidsskrifter for at bringe »markedsføringsartikler« og for at afvise kritiske artikler
- At industrien hyrer »spørgelsesforfattere« til at skrive videnskabelige artikler om deres produkter – mens kendte forskere lægger navn til artiklerne

- At medicinalvirksomheder er blevet idømt trecifrede millionbøder for at markedsføre farlig og/eller ineffektiv medicin, men at de endnu oftere indgår forlig for at undgå kriminaliserende domfældelse og for at undgå at dokumentationen for anklagerne bliver offentliggjort.
- At industrien får hjælp fra forskere og myndigheder til at erstatte billig medicin med dyr medicin med samme effekt.
- At industrien bruger trusler, vold, intimidering af læger og redaktører, der afslører manipulationen.
- At industrien bruger større summer på markedsføring end på forskning
- Og at der findes eksempler på stort set det hele også fra danske medicinalvirksomheder.

Betalte redaktører

Kan det være rigtigt? Ja, det kan det. Af pladshensyn må jeg her nøjes med et par eksempler og ellers henvise til bogen.

»En amerikansk kongresefterforskning af produkter til fusion af ryghvirvle viste i 2009, at ortopædkirurgen Thomas

Zdeblick havde modtaget mere end 20 millioner dollar i patentaftifter og mere end 2 millioner dollars i konsulenthonorar fra Medtronic, mens han var redaktør på *Journal of Spinal Disorders & Techniques*. Medtronic sælger rygimplantater, og Zdeblicks tidsskrift publicerede i næsten hvert eneste nummer artikler om Medtronics rygprodukter, der som regel var gunstige og undlod at deklarerer de økonomiske bånd mellem forfatterne og Medtronic.

Et incestuøst forhold, især i betragtning af, at artikler om Medtronics rygimplantater temmelig konsekvent havde udeladt alle de alvorlige skadevirkninger, kirurgerne havde observeret.« (side 112)

Hemmeligholder dødsfare

»I 2002 havde danske journalister også forsøgt at få adgang til de indberettede bivirkninger på Roaccutan [et bumsemiddel, der har depressiv adfærd og selvmordstanker som bivirkning], de såkaldte Periodic Safety Update Reports (PSUR), fra Lægemiddelstyrelsen i Danmark.

Styrelsen ville gerne give dem adgang, men Roche satte hælene i og argumenterede for, at det ville skabe en stor risiko for betydelige tab for Roche. Roche truede endda med at sagsøge den danske stat, hvis udleveringen skadede firmaets kom-

mercielle interesser. Sagsøge en stat, fordi færre patienter vil tage et lægemiddel, efter de har fundet ud af, at det kunne dræbe dem. Hvor absurd kan sundhedsvæsenet blive?« (side 219).

Bestikkelse belønnes

»Udsåningsforsøg lokker læger til at ordinere nye dyre lægemidler i stedet for gamle og billige, der er lige så gode eller bedre. (...)»

I 2006 betalte Novo Nordisk lægernes assistenter og en apotekskæde for at skifte diabetespatienter over til firmaets nye og dyre insulinprodukter. Novos distriktschef skrev til sælgerne: 'Vores mål er 50 eller flere recepter om ugen for hvert område. Hvis du ikke når dette mål, så spørg dig selv, om de læger, som du har så fine relationer til, er fair over for dig. Hold dem ansvarlige for al den tid, lægemiddelpåvisninger, frokoster, middage, programmer og tidligere uddannelse, som du har givet eller betalt for og afslut handlen!! Du kan gøre det!!'

Sådanne handlinger er ulovlige, idet de føderale statutter [USA – MV] om bestikkelse forbyder firmaerne at tilbyde økonomiske incitamenter til læger eller apoteker for at opfordre til eller belønne ordinationen af et bestemt lægemiddel, men forbrydelserne betalte sig. Mens

Virksomhederne er meget lukkede omkring deres forskning og offentliggør kun det de selv finder opportunt i forhold til deres indtjening. Et forslag kunne være at de skulle have pligt til at offentliggøre forskningsdata og al anden viden om deres medicin

Novos insulinsalg steg med 364%, steg Eli Lillys salg kun med 13%.«

Fortiet – ikke tilbagevist

I forbindelse med udgivelsen var et par repræsentanter for lægemiddelindustrien ude med et par rituelle afvisninger, hvis indhold kan koges ned til: »Det passer ikke, hvad Gøtzsche skriver. Med vores produkter hjælper vi millioner af syge mennesker hvert år. Patenter og høje priser er nødvendige for at finansiere den meget omkostningstunge forskning.«

Ingen forsøg på at dokumentere fejl i artiklerne. Ingen mobilisering af eksperter, som tilbageviser bogen. Ingen retssager om bagvaskelse. Først da Peter Gøtzsche et halvt år efter skrev en kronik om psykofarmaka i Politiken, kom der en vis reaktion. Her konkluderede han i en af sine spidsvinklede formuleringer, at borgerne ville være bedre stillet, hvis vi fjernede alle psykofarmaka fra markedet. Deres tilgængelighed gør mere skade end gavn.

I bogen påviser han, at alt for mange ordineres psykofarmaka, at patienterne får det alt for længe, og at de udvikler afhængighed, der binder dem til medicinen, efter at de psykiske problemer er væk, og at mange mennesker dør af bivirkningerne, herunder drives til selvmord.

På det grundlag konkluderer han, at psykofarmaka er samlet set gør mere skade end gavn. Men i en kronik i Politiken vakte det selvsagt et ramaskrig fra patienter, der er blevet hjulpet af medicinen, og fra psykiatere. Det endte også med, at Gøtzsches samarbejdspartnerne (Cochrane-institutterne) måtte lægge afstand til citatet.

Det er det eneste reelle forsøg, der har været på at tilbagevise kritikken.

Efterlyser protester og demonstrationer

Gøtzsche var i TV et par gange i forbindelse med udgivelsen, og Politikens Poul Aarøe Pedersen forsøgte med et par artikler at skabe opmærksomhed om dens anklager. Men ingen reaktioner og ingen journalistisk prioritering på hans egen avis.

Alene det kan være med til at forklare, hvorfor forfatterens forhåbninger ikke er blevet til noget: »Jeg håber også, at min bog kan bidrage til at gøre så mange borgere vrede, at de vil protestere og demonstrere, indtil vi tvinger vores politikere til at indføre nogle meget nødvendige reformer.« (side 204).

Heller ikke patientforeningerne har grebet bolden, men det vil de, der har læst bogen, heller ikke forvente. Hovedparten af foreningerne er finansierede af medicinalindustrien, og de optræder oftere som pr-agenter for industrien end som patienternes kritiske vagthund.

Mere og mindre radikale politikforslag

»Men hvad skal vi gøre ved det?« Sådan lyder reaktionen ofte fra politikere, der bliver præsenteret for et nyt problem. Men her ermanglende løsningsforslag ingen undskyldning. I et af de sidste afsnit stiller Peter Gøtzsche det ene forslag til politisk indgreb til fri afbenyttelse efter det andet.

Der er noget til de politikere, som ikke tør gå for hårdt til det private erhvervsliv, f.eks.:

- At sikre, at firmaernes kriminelle elementer retsforfølges med samme energi som traditionelle kriminelle
- At give whistle-blowers fra industrien bedre beskyttelse og andel af efterfølgende bøder som kompensation for det tab, de lider, når de ikke kan få arbejde i branchen igen
- At forbyde medicinalfirmaernes finansiering af lægernes efteruddannelse

Her er også forslag til de politikere, som tør at gå videre:

- At pålægge alle firmaer at offentliggøre forskningsdata og al anden viden om deres medicin
- At pålægge dem at offentliggøre alle protokoller og kontrakter

- At forbyde industrien at udføre kliniske forsøg, men i stedet pålægge dem at bidrage til finansieringen af uafhængig forskning i offentlig regi

Peter Gøtzsche holder sig heller ikke tilbage fra at pege på de helt grundlæggende løsninger. For det første anbefaler han, at vi afmedikaliserer samfundet: »Hvis vi brugte medicin rationelt, ville vi have meget sundere befolkninger til en brøkdel af de udgifter, vi i øjeblikket har på lægemidler. I 2012 solgte de 50 største firmaer for 610 milliarder dollar i receptpligtige lægemidler. Jeg er ikke i tvivl om, at man kunne spare 95 procent af dette, hvilket er en årlig besparelse på 580 milliarder dollar, fordi mange af vores mest anvendte lægemidler er 20 gange dyrere end lige så gode alternativer, og fordi vore borgere er så overbehandlede.« (s. 352).

For det andet foreslår han at afskaffe private medicinalfirmaer og erstatte dem med statsejede virksomheder og andre non-profit virksomheder: »At lade markedskræfterne styre den lægelige praksis opfylder ikke patienternes behov særlig godt, og det er ikke foreneligt med en etisk baseret profession. Profitskabelsen producerer ikke de sociale goder, som tilhængere af en fri markedsøkonomi hævder.« (side 394).

Her knap et år efter at bogen udkom, venter vi stadig på et politisk parti, der gør spørgsmålet til et prioriteret politikområde, udarbejder et politisk program af løsninger og fører kampagne for det.

Peter C. Gøtzsche, »Dødelig medicin og organiseret kriminalitet, People's Press, Vejledende pris 299,95. kr.

Internationale Noter

Slovenien: Gennembrud for venstrefløjen

Sloveniens nye Enhedsliste vandt overraskende seks mandater ved valget i sommers. På en baggrund af økonomisk krise, nedskæringer og en skrap privatiseringspolitik og en indbyrdes uenig regeringskoalition udskrev premierminister Alenka Bratusek valg i utide den 13. juli. Resultatet blev en usædvanlig stor omvæltning i det politiske landskab.

For koalitionen Forenet Venstre (ZL – Združena Levica) var der tale om et gennembrud, med seks procent af stemmerne. Den nye »Enhedsliste« førte kampagne for konkrete forslag til at komme ud af krisen og igangsætte nye organisatoriske selskabsformer (kooperativer, arbejderkontrol, afskrivning af gælden, demokratisk kontrol med bankerne og de største statsejede virksomheder), men især var fokus på et stop for privatiseringer.

Forenet Venstre blev dannet forud for valget i juni 2014 til EU-Parlamentet og er en samling af:

- DSD, Demokratisk Arbejderparti, grundlagt i 2010 efter en splittelse i Sloveniens Demokratiske Pensionistparti.

Valget i Slovenien gav 6 mandater til et nyt Enhedsliste-parti

- IDS, Initiativet for Demokratisk Socialisme, grundlagt i 2014
- TRS, Partiet for Bæredygtig Udvikling i Slovenien, grundlagt i 2011.

Valgets store vinder (34 procent) blev et nyt liberalt midterparti, anført af advokaten Miro Cerar, som førte kampagne mod korruption og for retssikkerhed.

Spanien: Podemos stormer frem

Den store overraskelse i Spanien ved EU-Parlamentsvalget var det nye venstrefløjsinitiativ Podemos, som fik otte procent og 5 af 54 pladser. Men det ser ud til, at partiet har endnu mere vind i sejlene. En meningsmåling i slutningen af august gav Podemos opbakning fra 21,2 procent af vælgerne, mens socialdemokraterne i PSOE stod til 22,3 procent og den kommunistisk ledede Izquierda Unida kun fik 4,1 procent.

Samtidig med at Podemos-grupper skyder op overalt i landet, tyder det også på, at den typiske vælger ikke er en ung »indignado« (besætter), men at man tiltrækker vælgere i alle aldre og befolkningslag.

Fremgangen stiller Podemos over for en

enorm udfordring. Der er stadig tale om et meget løst struktureret initiativ, med omkring 100.000 medlemmer og over 500 lokalgrupper, som nu skal konsolidere sig for at kunne blive en afgørende kraft i den bevægelse, der er nødvendig for at stoppe nedskæringer og korruption i Spanien.

15. september startede en afklaringsproces med lokale diskussioner af tre dokumenter om etiske principper, politisk linje og organisatoriske regler. Diskussionerne munder ud i en »Folkeforsamling« den 18-19. oktober og valg af ledelse i midten af november.

Podemos skal også snart finde ud af, hvordan man deltager i de lokale, regionale og nationale valg, som finder sted de næste to år.

USA: Socialist får hævet mindstelønnen

Da socialisten Kshama Sawant vandt en plads i Seattles byråd i november sidste år, var et af hendes hovedkrav at hæve mindstelønnen til 15 dollars.

Og nu er kampagnen lykkedes. Inden for de kommende år vil Seattle hæve mindstelønnen til 15 dollars i timen, dog med en overgangsordning for mindre virksomheder. Det svarer til 81 kr., og er mere end det dobbelte af den nationale mindsteløn. Lønstigningen er den største i landets historie. Socialisterne i Seattle ser lønforbedringen til de lavtlønnede som starten for at få det gennemført over hele USA.

Beslutningen i Seattles byråd fik hurtigt reaktioner på landsplan. Republikanerne i Senatet i Washington D.C. blokerede for en afstemning om at hæve den nationale mindsteløn til 10 dollars, som Obama foreslår. I Seattle vil mange kunne mærke lønloftet. Mange lever under fattigdoms-

Internationale Noter

grænsen, og efter finanskrisen i 2008 måtte folk i tusindvis forlade deres hjem og bo på gaden eller i deres biler.

Kampagnen for »15 dollars nu!« blev lanceret i januar i år og fortsætter andre steder i USA, og kravet kan blive et vigtigt tema i lokale kampe og op til efterårets valg til Kongressen. Kan det ske i Seattle, vil det også kunne ske i resten af landet, som et led i kampen mod den voksende ulighed.

USA:

Næsten 50 millioner lever i fattigdom

Hvis man bor i USA, er der en god chance for, at man lever i fattigdom eller tæt på fattigdom. Næsten 50 millioner amerikanere (49,7 millioner) lever under fattigdomsgrænsen, mens 80 procent af hele befolkningen lever tæt på eller under fattigdom. De amerikanske myndigheder definerer fattigdom som et bestemt dollar-beløb efter husstandens størrelse. For eksempel er en familie på fire personer under fattigdomsgrænsen, hvis den har mindre end 135.000 kroner om året før skat.

Tæt-på-fattigdom-statistikken er måske mere overraskende end de 50 millioner, der lever under fattigdomsgrænsen, fordi den afspejler, at hele 80 procent befolkningen kæmper med arbejdsløshed,

Et nyt arbejderparti, som metalarbejderforbundet NUMSA har taget initiativ til kan true ANC

forarmelse og afhængighed af regeringens hjælpeprogrammer for at få tingene til at hænge sammen.

Undersøgelser viser også, at madkuponer hjalp 5 millioner til lige akkurat at komme over fattigdomsgrænsen. Det betyder, at den reelle fattigdom er større, eftersom fattigdomsgrænsen ville stige fra 16 til 17,6 procent uden denne hjælp.

Kilde: <http://countercurrentnews.com/>

Sydafrika:

Et alternativ til ANC?

Omkring 30 internationale gæster og 120 tillidsfolk fra det sydafrikanske Metalarbejderforbund NUMSA mødtes den 7-10. august i Johannesburg for at diskutere opbygningen af et nyt venstre-alternativ til det regerende ANC.

Denne udfordring for ANC fra landets største fagforbund med over 440.000 medlemmer har sendt chokbølger gennem landet. Avisen Times Live skrev den 6. august, at processen sandsynligvis »ville føre til dannelsen af et arbejderparti, som på sigt vil udfordre [ANC] på magten.«

Kravet om en mindsteløn på 15 dollars blev rejst af socialister i Seattle i valgkampen og bliver nu en realitet.

De mange udfordringer og farer, som NUMSA står overfor, blev illustreret af, at tre tillidsmænd blev dræbt, mens konferencen fandt sted.

Årsagen til den store opmærksomhed omkring NUMSAs initiativ skal findes i den virkelighed, der præger det sydafrikanske samfund 20 år efter, at apartheid blev afskaffet. Da ANC kom til magten i 1994 skete det, fordi partiet med succes havde ledet kampen mod apartheid. Mange troede, at ANC-regeringen ville gennemføre de mål, der var sat i Frihedserklæringen, som kræver en række radikale økonomiske og politiske initiativer.

Men i stedet har regeringen tilpasset sig kravene fra den globale kapitalisme, og uligheden er på flere områder større i dag end for 20 år siden, og forskellen på sorte og hvides levestandard er fortsat enorm. For eksempel er levealderen for sorte kun 48 år, mens den er 71 for hvide. Samtidig er strejker og andre protester taget til i styrke. I 2012 førte en måneds strejke i Marikana-minen til, at statslige sikkerhedsfolk dræbte 34 minearbejdere. For mange var denne begivenhed et tegn på, at noget er galt. Trods den enorme rigdom, der kommer fra udvindingen af platinium – Sydafrika står for 80 procent af verdensproduktionen – lever arbejderne under kummerlige forhold til en ussel løn.

De 595 kvindelige rengøringsassistenter, der mistede deres job i det græske finansministerium opfordrer til en international solidaritetsdag den 20 september.

»Vi appellerer til alle beboerforeninger, sociale bevægelser, fagforeninger, kvindeorganisationer, politiske partier og borgere i verden, alle jer, der ikke tolererer uretfærdighed og har empati med ofrene, til at udtrykke jeres solidaritet med vores kamp for overlevelse og værdighed.«, lyder opfordringen fra kvinderne.

Kvinderne forbereder også en demonstration foran Europaparlamentet i Strasbourg den 16 eller 17 september.

Den 23 september skal kvindernes sag for retten.

En eksemplarisk kamp, som kan smitte

AF SONIA MITRALIAS

Efter 11 måneders indædt kamp er 595 kvindelige rengøringsassistenter blevet legemliggørelsen, symbolet, sjælen, selve livet for den mest beslutsomme modstand mod nedskæringspolitikken i Grækenland. Disse kvinder er blevet »politiske subjekter« og fortroppen i hele den aktuelle kamp mod Trojkaens politik, fordi de har haft modet til stå op imod så magtfulde kræfter som den græske regering, den Europæiske Centralbank, EU-Kommissionen og den Internationale Valutafond.

Men trods 11 måneders kamp, hvor de har stået imod og er blevet en hovedfjende for Trojkaen og for den græske regering, og hvor de desuden har kortslettet den juridiske legitimering af nedskæringspolitikken og har haft konstant politisk opmærksomhed i medierne, – trods dette ser modstanderne af nedskæringspolitikken stadig ikke disse kæmpende rengøringskvinder som politiske subjekter.

Virkeligheden er, at fra starten af nedskæringerne, som Trojkaen satte i gang, er kvinderne gået massivt på gaden, og deres modstand viser en særlig dynamik, med sine egne kendetegn, og med sine særlige politiske lærdomme.

I de fire år, hvor nedskæringspolitikken har forandret Grækenland til en bunke af social, økonomisk og frem for alt menneskelig ruin, er det kun få af os, der har snakket om kvindernes tilværelse og endnu mindre om deres kamp mod Trojkaens diktater. Derfor var det noget af en overraskelse, at den offentlige opinion har taget denne eksemplariske kamp, hvor der udelukkende står kvinder bag, til sig. Men

er det nu også så stor en overraskelse?

Kvinder har deltaget massivt i de 26 generalstrejker. I »indignados-bevægelsen« var de også med til at besætte byens pladser, de slog lejr og demonstrerede. De har været i første række i mobiliseringerne i besættelsen og selvforvaltningen af det statslige tv-selskab ERT. På eksemplarisk vis blev de også strejkens sjæl, da det administrative personale på universiteterne strejkede mod fyringer (det vil sige, at de blev fyret efter 8 måneder, med 75 procent løn). 25.000 statsansatte, hovedsageligt kvinder, vil blive ramt af besparelserne i den offentlige service. De udgør også den overvældende flertal (95%) af de frivillige i Solidaritetsbevægelsen og de selvstyrende sundhedscentre, som forsøger at tage sig af de menneskelige kriser og kompensere for sammenbruddet i det offentlige sundhedsvæsen.

Den massive kvindedeltagelse i kampen mod nedbrydningen af velfærdsstaten er således ikke nogen overraskelse eller tilfældighed: Først og fremmest, – og vi ved det alle sammen – fordi kvindernes livsvilkår er i centrum af nedskæringsorkanen. Nedbrydning af velfærdsstaten og

Kvindelige rengøringsassistenter blokerer indgangen til finansministeriet i Athen. Da regeringen først stjal en stor del af lønnen og derefter fyrede de 595 rengøringsassistenter i finansministeriet, gik de i aktion.

den offentlige service ødelægger deres liv: Kvinderne udgør hovedparten af de ansatte og er samtidig dem, der mest bruger de offentlige ydelser, og derfor bliver de dobbelt ramt af hvert et slag. De har derfor tusinde grunde til ikke at acceptere en historisk nedbrydning af deres livsbetingelser, som mest af alt minder om tilbagevendende til det 19. århundrede.

Det er rigtigt, at i starten markerede de sig ikke så meget som »kvindelige politiske subjekter«, men deltog i bevægelserne med de samme krav og kampformer som mændene. De var bare til stede i stort tal.

Men allerede i den første kamp mod guldudvindingen i Skouries-regionen ved Chalkidiki i det nordlige Grækenland mod det canadiske multinationale firma Eldorado, skilte kvinderne sig hurtigt ud med deres kampformer og deres radikalitet. Og hvis medierne og den offentlige opinion ignorerede betydningen af deres kvindelige kampformer, så gjorde politiet det ikke! Faktisk angreb uropolitiet mest kvinder på en uhørt voldsom og selektiv måde for at terrorisere hele befolkningen med deres eksempel og dermed sætte en stopper for al ulydighed og modstand. De blev kriminaliseret, fængslet, ydmyget –

også seksuelt, i forhold til deres krop og deres ... køn!

Året efter tog kvinder en række initiativer og udviklede deres egne aktionsformer.

Det hele startede, da regeringen – for at gennemføre den skrappeste del af nedskæringsprogrammet, som var pålagt af »långiverne« – som det første rettede skytset mod rengøringspersonalet i Finansministeriet og Told og Skat. De blev sat på »reservelisten« allerede i slutningen af august, dvs. at de kun fik udbetalt tre fjerdedele af deres månedsløn på 550 euro i 8 måneder for derefter at blive definitivt fyret. Regeringen kørte nøjagtig den samme strategi som i Skouries.

Målet var at starte med de svageste og dem med de dårligste muligheder for at få støtte, for derefter at gå videre til resten af lønmodtagerne, de 25.000 offentligt ansatte, der var udset til at blive fyret. Og det var timet til det tidspunkt, hvor bevægelsen var ved at blive træt af de evindelige nedskæringer, som gjorde mange aktiviteter opgivende, atomiserede, sårbare...

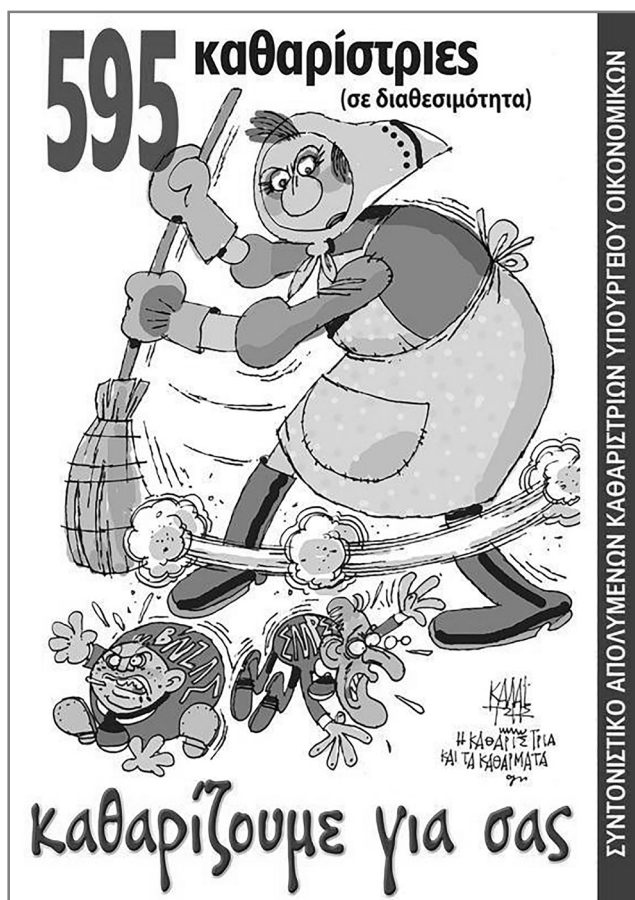
Regeringen troede, at man hurtigt kunne smadre denne arbejdergruppe – slå dem ud som fluer, disse fattige

kvinder fra den »laveste klasse«, med en månedsløn tæt på 500 euro og – troede man – ikke særlig intelligente (heraf deres slogan: »Vi er ikke idioter, vi er kvinder, der gør rent«).

Målet var at privatisere det kvindelige rengøringsarbejde for at tilgodese private rengøringsfirmaer. Disse mafiaselskaber, som er kendte for at være mestre i skattesnyd, skulle så genansætte dem til 200 euro om måneden, dvs. 2 euro i timen, med en ussel forsikring og uden nogen jobgaranti. Med andre ord halvvejs slaveagtige forhold.

Disse kvinder, som blev ofret af Trojkaens kannibalagtige alter, disse kvinder i alderen 45-57 år, ofte enlige, fraskilte, enker, forgældede af udgifter til børn, arbejdsløse mænd eller handicappede familiemedlemmer, og som stod uden mulighed for tidlig pensionering efter 20 års arbejde og uden chance for at finde et andet job – disse kvinder besluttede sig for, at de ikke ville give op. De tog skæbener i deres egne hænder!

Og på den måde fik vi en håndfuld kvinder, som besluttede at lave om på de etablerede aktionsformer hos de traditionelle fagforeninger. Nogle tog initiativ

Rengøringskvinderne holder sig ikke tilbage fra at bruge humoren som våben i kampen mod regeringen, EU, Valutafonden og Den Europæiske Centralbank

til at organisere sig selv for sig selv, med en gruppe rengøringskvinder, som havde været i kamp og vundet 10 år tidligere for at få langtidskontrakter. De har arbejdet myreflittigt og skabt et netværk på landsplan.

Og eftersom disse Finansministeriets tjenestefolk allerede var smidt på gaden, og det i deres tilfælde ikke handlede om at gå i strejke, besluttede de at lave en menneskekæde foran hovedindgangen til Finansministeriet på Syntagmapladsen, pladsen foran parlamentsbygningen, det fremmeste symbol på magten...

Det er ingen tilfældighed, at det er kvinder, som har fundet på de fantasifulde kampformer. De har været nødt til at råbe op for at blive hørt, på grund af deres køn og deres sociale status, fordi de var marginaliserede af fagforeningerne, og uden kontakt til de traditionelle organisationer på venstrefløjen. De var tvunget til at finde på noget, hvis man skulle opdage dem!

I stedet for passive strejker og ineffektive, enkeltstående aktionsdage har de satset på direkte og kollektive aktioner. De har satset på ikke-vold, humor og opfindsomhed. Med tornekrans på hovedet ved påske, med rebe om halsen uden for Nyt Demokratis kontorer, med musik og dans

krævede de genansættelse for alle her og nu! Alt dette er nyt i Grækenland...

De besatte og blokerede indgangen til Ministeriet og især konfronterede de medlemmerne fra Trojkaen, når de skulle ind i Ministeriet og tvang dem til at flygte i løb og tage bagindgangen, sammen med deres sikkerhedsvagter. De gik i konfrontation, kvinde mod mand, med politiets specialenheder. Hver eneste dag fandt de nye aktioner, som blev transmitteret af medierne og dermed sendte et signal til hele befolkningen. Kort sagt brød de isolationen.

På den måde blev det, der normalt gengives i statistikker uden liv og sjæl, med rekordtal for arbejdsløsheden eller fattigdommen, nu »menneskeliggjort« og fik et ansigt af kvinder af kød og blod, som i højere grad fik en personlighed og en selvstændig politisk vilje. De hedder Litsa, Despina, Georgia, Fotini, Dimitra... Og med deres eksempel på mod, deres udholdenhed og deres stålsatte vilje til at vinde, giver de et håb til alle ofre for nedskæringspolitikken.

Men pas på: Politiet slår næsten dagligt ned på disse kvinder, fordi deres arbejdsgivere frygter, at eksemplet vil sprede

sig. Og det er hele Grækenland, som er vidne til dette triste skuespil med disse ofte ældre kvinder, som den ene dag efter den anden bliver trampet på, mishandlet og såret af Rambo-politiet, som kunne være deres sønner! Og hvorfor? Fordi det er selve Trojkaen, som vil slå dem, fordi de er et eksempel til efterfølgelse for de undertrykte, fordi de er i forreste række i kampen mod nedskæringer, ikke kun i Grækenland, men i hele Europa. Fordi deres kamp kan smitte.

Mere end nogensinde er disse 595 rengøringskvinders kamp heroisk og en del af vores kamp. Vi må ikke lade dem stå alene. De kæmper for os, vi kæmper for dem. Lad os organisere en europæisk og verdensomspændende solidaritet!

Oversat fra websiden Gauche Anticapitaliste af Karina Skov

PS: Enhedslistens årsmøde 2014 havde besøg af de græske rengøringskvinder og samlede ind til deres fortsatte kamp.

Læs mere på: <http://595katharistries.wordpress.com/> (hjemmeside på græsk)

Nicos Poulantzas
argumenterede for, at staten under
kapitalismen har en slags relativ autonomi
i forhold til den kapitalistiske klasse.

Kan et land have en revolutionær stat og en kapitalistisk økonomi?

AF EVARISTO MARCANO

Professor Steve Ellner diskuterer, med udgangspunkt i Poulantzas teorier, forholdet mellem staten, den kapitalistiske økonomi og socialismen i Venezuela.

Evaristo Marciano: Hvordan vil du karakterisere den rolle, som staten i Venezuela har spillet igennem de sidste 15 års forandringsproces? Mange mennesker siger, at staten er blevet transformeret for at opnå socialisme, men hvad betyder det i praksis? Kan man også anvende teoriene om pro-kapitalistiske regeringer på regeringer, der som i Venezuela er ved at gennemføre socialisme?

Steve Ellner: Det er komplicerede spørgsmål. Heldigvis findes der en del materiale, skrevet af marxistiske teoretikere i de sidste 50 år, som hjælper os, når vi vil

forstå statens rolle i kapitalistiske lande under normale betingelser. De samme teoretiske tekster er udgangspunktet, når det gælder analysen af strategien om den fredelige overgang til socialisme i lande som Venezuela.

Hvori består disse teoretikeres bidrag?

I den traditionelle dogmatiske marxistiske teori anså man blot staten for at være et redskab for borgerskabet for at fremme dets interesser, omend Marx og Engels ikke tilsluttede sig til en så simplificeret version. Problemet med den forsimplede statsteori er, at man kommer til at undervurdere statens muligheder for at overkomme kriser ved hjælp af reformismen. I 1917 og 1918 efter den russiske revolution og katastrofen med Første Verdenskrig antog Lenin, Trotskij, Rosa Luxemburg og en stor del af venstrefløjen på verdensplan, at kapitalis-

mens dage var talte. Den samme holdning gjorde sig gældende efter den økonomiske krise i 1930'erne. I den teoretiske retning – den marxistiske strukturalisme – som blev udviklet af Louis Althusser, ledende akademiker i det franske kommunistiske parti, og Nicos Poulantzas, græsk-fransk marxistisk forfatter, forsøgte man at forklare statens fleksibilitet og dens evne til at klare de førnævnte udfordringer, idet man argumenterede for, at staten under kapitalismen har en slags relativ autonomi i forhold til den kapitalistiske klasse, især når det drejer sig om den økonomiske politik.

Med andre ord, så er staten ifølge de strukturelle marxister ikke altid i kapitalisternes tjeneste, i det mindste ikke, når det gælder økonomiske reformer?

Det er rigtigt. Den kapitalistiske stat er garant for, at kapitalismen overlever, og at

der opretholdes stabilitet. For at opnå disse mål er det til tider nødvendigt at give efter for arbejdernes pres. Man giver således nogle indrømmelser til arbejderne, som er i modsætning til kapitalisternes kortsigtede interesser. Staten kan ikke ignorere konflik-

» Problemet med den forsimplede statsteori er, at man kommer til at undervurdere statens muligheder for at overkomme kriser ved hjælp af reformismen«

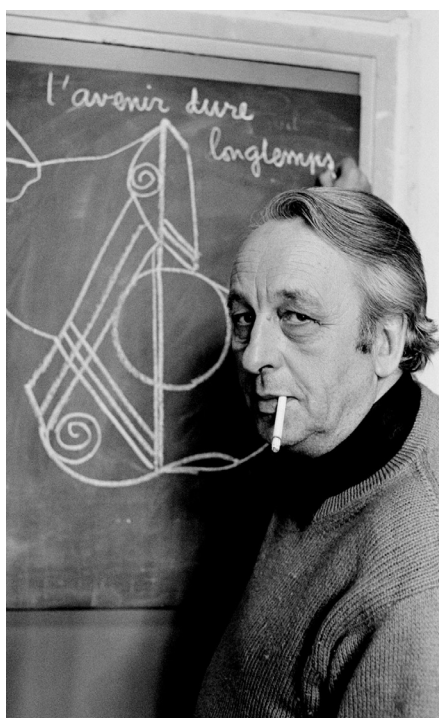
ter mellem klasserne og tenderer derfor til at mediere mellem kapitalisternes interesser og arbejdernes og andre undertrykte gruppers interesser. I visse situationer kommer staten, der skal opfylde sin rolle som forsvarer af systemets langsigtede interesser, i konflikt med kapitalisterne, som er mere optaget af deres umiddelbare interesser. Dertil kommer, at staten er nødt til at være hævet over kapitalisternes kortsigtede interesser, fordi forskellige fraktioner blandt kapitalisterne ved forskellige lejligheder kommer i konflikt med hinanden. Det er baggrunden for, at der ikke kan eksistere en direkte forbindelse mellem staten og borgerskabet. På den anden side vil staten dog til en hver tid og uanset omkostningerne forsvare det kapitalistiske systems herredømme både i det enkelte land og på internationalt plan. Dertil kommer, at staten ikke kan distancere sig alt for meget fra kapitalisterne, for staten er – ifølge Poulantzas – nødt til at følge det kapitalistiske systems logik, som handler om kapitalakkumulation. Kort sagt så er den bedste måde, hvorpå staten kan forsvare det kapitalistiske system og opretholde stabilitet, at holde en smule afstand til kapitalistklassen, selv om at begge parter har den samme grundlæggende interesse.

Kan du give et eksempel på hvordan det fungerer i praksis?

Jeg kan give to eksempler. Barack Obama støtter nogle gange en økonomisk og social politik, som er til fordel for de

brede masser i USA. Det bliver han hårdt kritiseret for af højrefløjen, som bakkes op af magtfulde økonomiske grupperinger. Men samtidig fremmer præsidenten en udenrigspolitik, som er mere aggressiv og konfrontationssøgende end den, som republikanerne støtter. Demokraterne kan godt optræde som forkæmpere for arbejderklassen – lidt på samme måde som Acción Democrática gjorde i Venezuela, da man fremstillede sig som »Folkets parti« – men når det handler om at forsvare det imperialistiske system, så er der nærmest ikke forskel på demokraterne og republikanerne. Eskaleringen af Vietnamkrigen skyldtes i det store hele Præsident Lyndon B. Johnson, der var demokrat. Krigen blev fortsat af republikaneren Richard Nixon, og noget lignende skete i forbindelse med krigen i Mellemøsten hvor George W. Bushs linje blev videreført af Obama. Et andet eksempel er USAs politik overfor Cuba. For at forsvare imperialismen har skiftende regeringer opretholdt en blokade i et halvt århundrede. I en stor del af denne periode har en af de mest indflydelsesrige lobbyister for at få hævet embargoen været en af landets ledende kapitalister, nemlig David Rockefeller, som har

Louis Althusser leder i det franske kommunistparti udviklede den marxistiske strukturalisme.

været ivrig efter at kunne lave forretninger på øen. Med andre ord, i nogle situationer forsvarer staten kapitalens interesser mere energisk end kapitalisterne selv gør.

Sådan som du fremstiller den strukturelle marxismes standpunkter, så er staten upåvirkelig, selv om den økonomiske politik af og til gavner de brede masser. Det må betyde, at venstrefløjens muligheder for at kunne bruge statsmagten ikke er til stede. Det virker som om, at holdningen er, at den eneste mulige strategi for venstrefløjen er at nedbryde det kapitalistiske system og staten på samme tid. Med en kapitalistisk økonomi, så vil de mennesker, som regerer, ikke – uanset deres gode intentioner – kunne gennemføre reelle strukturreformer.

Ja, Althusser's strukturalisme var noget stiv i den sammenhæng. Men det er også præcis grunden til, at Poulantzas begyndte at modificere synet på staten og endda kritiserede sin læremester, Althusser. I de sidste år af sit liv, før sin alt for tidlige død, tilføjede Poulantzas et nyt element til sin analyse af staten. Ifølge ham afspejler statens institutioner i et vist omfang de sociale konflikter, som er i gang. Det vil sige, at den måde som staten handler på og dens sammensætning på et givet tidspunkt, er påvirket af styrkeforholdene i samfundet. Med tilføjelsen af dette nye element i Poulantzas tænkning blev synet på staten mindre rigtigt, end den analyse Althusser havde præsenteret.

Hvilken betydning har Poulantzas analyse for venstrefløjens strategi? Jeg forestiller mig, at der er sammenhæng mellem statsteorien og den politiske strategi. Hvis ikke der er en sådan sammenhæng, så er analysen helt uden betydning.

Det er sandt. Althusser's strukturalistiske tese ser i bund og grund staten og dens forskellige institutioner som et fjendeland, selv om der af og til kan laves progressive sociale reformer. Det er baggrunden for, at Althusser's tilhængere afviser muligheden af strategiske alliancer mellem de socialistiske venstrekræfter og de mere moderate politiske partier med henblik på at vinde parlamentariske sejre og kunne gennemføre dybtgående

Det venezuelanske socialistparti – Partido Socialista Unido de Venezuela har interne uenigheder om statens rolle i forbindelse med overgang til socialisme

reformer. Men Poulantzas tilhørte den eurokommunistiske bevægelse, der i begyndelsen af 1970'erne fremstod som en betydningsfuld strømning især i Italien, Spanien og flere andre lande. Eurokommunismen fik også en stor betydning her i Venezuela, da Movimiento al Socialismo (MAS – Bevægelsen For Socialisme) i de tidlige 70'ere begyndte at spille en rolle som venstrefløjsparti. Senere nærmede partiet sig neoliberalistiske standpunkter under præsident Rafael Calderas anden regeringsperiode i sidste halvdel af 1990'erne. Eurokommunismen forkastede den »dogmatiske« statsteori, som var udviklet af Althusser og det franske kommunistparti. Poulantzas holdning derimod gav et godt grundlag for skabelsen af en slags folkefront, der muligvis godt kunne blive ledet af socialdemokratiske partier og med det formål langsomt at vinde kontrollen over staten igennem demokratiske valg og således bane vejen for en fredelig overgang til socialismen.

Kan man anvende Althusser og Poulantzas teorier i forbindelse med forandringsprocessen og den demokra-

tiske vej til socialisme, som i øjeblikket forsøges i Venezuela?

De to forskellige former for statsteorier ligger til grund for to forskellige former for strategi, som i øjeblikket skaber voldsom debat blandt Chavisterne (tidligere præsident Hugo Chavez tilhængere). I Althusseres teori er staten trods sin relative

» Med andre ord, i nogle situationer forsvarer staten kapitalens interesser mere energisk end kapitalisterne selv gør«

autonomi uløseligt bundet til den kapitalistiske samfundsmodel og kan således ikke transformeres eller bruges til noget andet. Det betyder, at socialismen opnås i trin, og på nuværende tidspunkt er det vigtigste at konsolidere de landvindinger, man har gjort igennem de seneste 15 år. Den strømning blandt Chavisterne, der hylder disse synspunkter, mener, at kapitalismen

endnu er så stærk i Venezuela, at staten ikke på nuværende tidspunkt kan frigøre sig. Uanset hvor revolutionært den eksisterende ledelse opfører sig i processen, så kan staten for nærværende ikke ignorere det kapitalistiske systems logik. I denne etape-agtige tænkning lægger man vægt på politisk, økonomisk og social stabilitet, mens man på samme tidspunkt bruger stor energi på at gennemføre kampanjer, der skal fremme produktiviteten. Det vigtigste politiske mål for denne politiske strømning er: Konsolidering. Hvilket står i modsætning til fortsættelsen af forandringsprocessen.

Hvordan kommer Poulantzas tanker til udtryk i Venezuela?

Poulantzas statsanalyse er mindre deterministisk, fordi den benægter, at staten er i en spændetrøje. Der argumenteres med, at staten kan transformere sig, når der sker et skift i styrkeforholdene. Denne opfattelse giver mulighed for, at man kan øge tempoet i den forandringsproces, der har været i gang i de sidste 15 år. Denne proces minder meget om – uden dog at være den samme – som den

»permanente revolution«, der blev udviklet af Trotskij. I modsætning til hvad mange af Trotskij's tilhængere hævder, så betyder fleksibilitet ikke, at processen altid går fremad. I visse situationer er det nødvendigt at give indrømmelser til grupper, som er i modsætning til socialismen. Men processen bør dog altid skride så meget frem, at det svarer til de resultater, som venstrefløjen har opnået.

Du har fortalt om de to marxistiske statsteorier, som blev udviklet af Louis Althusser and Nicos Poulantzas, og om den måde, hvorpå disse teorier påvirker venstrefløjens strategi. Kan du opsummere de to teorier?

Det kan jeg godt. Althusser's strukturelle marxisme understreger, at staten, der kontrolleres af borgerskabet, kan opretholde en vis relativ autonomi i forholdet til kapitalisterne med det formål at sikre den størst mulige grad af stabilitet og for at forsvare det kapitalistiske systems langsigtede interesser. Men på intet tidspunkt fremmer eller accepterer den borgerlige stat strukturelle forandringer, som bringer det kapitalistiske system i fare. Denne teori er fundamentalt forskellig fra den »dogmatiske marxisme«, som ser staten som et simpelt »instrument« i hænderne på kapitalisterne, og

» Poulantzas teorier fører til strategiske alliancer mellem venstrefløjen og de partier, som er i midten af den politiske skala«

som altid tjener deres interesser. I USA nægter »dogmatikerne« for eksempel at støtte enhver politiker fra Det Demokratiske Parti, selv om nogle af disse har stået bag reformer til gavn for den brede befolkning på sundhedsområdet. Indenfor Althusser's strukturelle marxisme anerkender man statens evne til at gennemføre progressive økonomiske reformer, hvilket fører til at man godt kan give kritisk støtte til visse Demokrater. Et eksempel på en sådan progressiv De-

mokrat er den nyligt valgte borgmester i New York, Bill de Blasio, som på nogle områder har taget parti for de ikke-privilegerede dele af befolkningen.

Og hvordan ligger det med Poulantzas statsteori?

I starten forsvarede Poulantzas Althusser's strukturelle marxisme, men i sin sidste bog, der blev udgivet kort før han døde i 1979, og som havde titlen: »Staten, magten, socialismen«, ser Poulantzas staten som mindre bundet til de kapitalistiske strukturer, end Althusser gjorde. Poulantzas argumenterede for, at staten er kronisk ustabil, fordi den opsuger de sociale konflikter og afspejler de politiske styrkeforhold. Det betyder for eksempel, at staten i høj grad bliver påvirket af massernes organisering, mobilisering og den kamp, som de fører, og at staten påvirkes af fagbevægelsens voksende styrke og den vækst, der sker blandt de venstreorienterede partier. Poulantzas teorier fører til strategiske alliancer mellem venstrefløjen og de partier, som er i midten af den politiske skala. Det er alliancer, som er mere vidtrækkende end blot midlertidig støtte til nogle »etablerede« politikere, der går ind for visse progressive krav, således som Althusser's teorier blot giver mulighed for.

Tænkte Poulantzas måske på situationer, som den vi har i Venezuela, hvor venstrefløjen har magten uden at alliere sig med de socialdemokratiske partier, der ligger til højre?

Nej, tilsyneladende ikke. Situationen for den venezuelanske venstrefløj, der har magten, er meget mere lovende, end det var tilfældet i Europa, da Poulantzas skrev om staten. På det tidspunkt håbede eurokommunisterne, som Poulantzas støttede, at de socialdemokratiske partier kunne tage magten med hjælp fra venstrefløjen i form af en slags strategisk alliance, hvor socialdemokraterne ville være ledende og kommunistpartiet være juniorpartner. På det tidspunkt var det umuligt at forestille sig en situation, hvor venstrefløjen kunne få statsmagten på egen hånd.

Hvilke konklusioner drager du omkring den venezuelanske vej til socialismen?

Der er nogle faktorer i udviklingen, som er lovende, men som står i modsætning til de politiske teser, der under overskriften »Tilkæmpet magt« versus »Konstitutionel magt« foreskriver en ubønhørlig kamp mellem på den ene side statsbureaukraterne og toplederne i det venezuelanske socialistparti (Partido Socialista Unido de Venezuela – PSUV), som har den konstitutionelle magt, og på den anden side de radikale sociale bevægelser, der har tilkæmpet sig magt.

Disse lovende faktorer peger i retning af en proces, hvor socialismen opnås igennem initiativer både »fra oven«, det vil sige fra regeringsmedlemmer, der er overbeviste socialister, og gennem initiativer »fra neden«, fra de sociale bevægelser og andre græsrodsorganisationer, sådan som Poulantzas forestillede sig. I denne proces bliver der etableret medbestemmelse på alle niveauer, og det indebærer en transformering af staten, som man ikke kan forudse på nuværende tidspunkt. Det betyder dog ikke, at man benægter eksistensen af spændinger, modsætninger og konflikter mellem dem som arbejder »fra oven«, og dem som arbejder »fra neden« i den revolutionære lejr.

Hvad er det for lovende faktorer i Venezuela, som du hentyder til?

I 2002-2003 tog Nationalrådet (svarende til regering) kontrol over både det statslige olieselskab PDVSA og de væbnede styrker, som er de to vigtigste institutioner i Venezuela. Man opnåede også kontrol med Nationalbanken, som tidligere havde haft en vis autonom status, som i praksis betød at den tjente udenlandske interesser. Der skabes enorme indtægter fra olieudvindingen, og da vi befinder os i en periode med høje priser, er det en fordel af stor vigtighed. En anden faktor er den svage venezuelanske private sektor, som skyldes, at økonomien har været domineret af multinationale virksomheder i 1980'erne og 1990'erne. Dertil kommer, at USAs indflydelse er blevet svækket på alle andre områder end det militære. Endelig har Hugo Chavez og hans tilhængere vundet valgene med en meget stor margin. I 2006 vandt Chavez

Kan den socialistiske venstrefløj støtte en progressiv Demokrat som den nyligt valgte borgmester i New York, Bill de Blasio?

således præsidentvalget med 63 procent af stemmerne, det højeste tal ved noget præsidentvalg siden 1958.

I dette interview har du stort set ikke præsenteret dit eget synspunkt. Har du her til sidst nogle holdninger i relation til statsteoriene og deres anvendelse i Venezuela?

Jeg har to ting, jeg gerne vil sige. Den vigtigste er følgende: Den teoretiske diskussion om staten i den demokratiske overgang til socialisme kan ikke begrænses til et intellektuelt plan, fordi det handler om de komplicerede udfordringer, som regeringen og Chavisterne står overfor. Når man erkender disse realiteter, så kan det modvirke følelser af desillusionering og udhuling af energien, som er de vigtigste farer. Selv om lederne af forandringsprocesserne i Venezuela er overbeviste socialister, så er der et bestemt forhold, som man ikke kan ignorere: Det økonomiske grundlag i Venezuela er fortsat kapitalistisk, og det er det mest afgørende, mere afgørende end hvad der sker på det politiske og kulturelle niveau. Marxisme har afklaret, at »superstrukturen«, det vil

sige staten, aldrig helt kan frigøre sig fra basis, det vil sige det kapitalistiske system. Den venezuelanske stat eksisterer ikke i et vakuum, men er på en række områder tæt forbundet til den kapitalistiske struktur. Når det er sagt, så retfærdiggør det på ingen måde korruptionen, som alle ved eksisterer. Og mens chavezisterne kæmper mod korruption og andet misbrug, der foregår blandt forretningsfolk, af hvilke nogle har forbindelser til chavezisterne, er vi nødt til at erkende, at disse fænomener er uundgåelige, når man har en demokratisk og relativt fredelig proces.

Det var dit vigtigste synspunkt. Du nævnte, du havde et andet?

En diskussion om statens rolle, der ikke baserer sig på de faktiske kendsgerninger, ender med at være ren spekulation. Det var en kritik af den art, som den engelske marxist Ralph Miliband formulerede imod Poulantzas, der ærligt nok senere erkendte, at kritikken var berettiget. Sandhedsværdien af argumenterne mod Poulantzas, Althusser og andre vil blive åbenbart igennem praksis. Især hvad angår Venezu-

ela er der ikke nogen bestemte dogmer, der kan tjene som kørevejledning til fremtiden. Processen er ny og med mange unikke elementer. Af den grund er det nødvendigt, at der er en indbyrdes tolerance i den revolutionære lejr. Der er ingen, der med sikkerhed kan sige, hvad der vil ske. Jeg er endog modstander af begrebet »småborgerlig«, når det bruges som skældsord på venstrefløj. Fordi småborgerskabet, det vil sige mellemlagene, har en vigtig rolle at spille i forandringsprocessen, og man kan ikke ignorere eller latterliggøre deres interesser og forslag.

Steve Ellner har undervist i historie på Universidad de Oriente i Venezuela siden 1977, nu pensioneret. Han har redigeret bogen: *Latin America's Radical Left: Challenges and Complexities of Political Power in the Twenty-First Century*, Rowman and Littlefield, 2014. Han bidrager ofte til hjemmesiden <https://nacla.org/>

Oversat fra webmagasinet: <http://links.org.au> af Christian Holtet. Interviewet blev først bragt på spansk på websiden: aporrea.org

Venezuela er splittet mellem højrefløjens forsøg på destabilisering, grænserne for den bolivarianske proces og arbejderklassen og de folkelige bevægelser mulighed for at fremme det revolutionære projekt. Latinamerika-eksperten Franck Gaudichaud diskuterer udfordringer og modsætninger i Venezuelas vej til socialisme.

» Den nuværende situation er ekstremt anspændt, fordi de mest reaktionære dele af oppositionen har satset på vold og destabilisering på gadeplan«

Hvordan stopper man den neolibérale højrefløj?

AF VALERIA IANNI

Hvordan vil du karakterisere den aktuelle situation i Venezuela? Hvad er problemet?

Franck Gaudichaud: Som udgangspunkt må vi erkende, at vi står midt i en enorm global mediekrig mod den bolivarianske proces. Det er derfor vigtigt at skabe rum for mod-information. Til at begynde med, og for at sejle op imod al den misinformation, må vi slå fast, at den bolivarianske proces er en langsigtet proces med brede sociale fremskridt (sundhed, uddannelse, mindre ulighed), demokratisering (den nye forfatning), mere magt og inddragelse af de folkelige klasser, i et meget anspændt forhold med den karismatiske leder, som Hugo Chavez var.

Denne proces har også været medvirkende til etableringen af en ny folkelig og national suverænitet med oprettelsen af ALBA, UNASUR og CELAC (note 1). Således vil et tilbagefald og en neoliberal kurs i Venezuela få vigtige, umiddelbare konsekvenser på hele regionen. Alt dette synes indlysende, men det er vigtigt at understrege de vigtige relationer og geopolitiske kræfter, især på et tidspunkt, hvor mainstream-medierne og den venezuelanske opposition taler om

et »Castro-kommunistisk diktatur« og et »folkedrab i Venezuela...«

Den nuværende situation er ekstremt anspændt, fordi de mest reaktionære dele af oppositionen har satset på vold og destabilisering på gadeplan. I denne ramme er der en tendens blandt menige venstreorienterede til at forenkle vores forståelse, så der kun er to muligheder: Enten er man modstander af imperialismen eller tilhænger af et »fascistisk« statskup. For mig er denne enten-eller-forståelse af situationen katastrofal. Selvfølgelig må man fordømme og gå imod den måde, de højreorienterede prøver at lave et »oprør«.

Vi ved, at USA har klare geopolitiske interesser i denne destabilisering. Forbindelsen mellem »høgene« i Washington og den fraktion af oppositionen i Venezuela, som Leopoldo López står i spidsen for, er ikke en konspirationsteori, men er en objektiv kendsgerning. Der er også en reel indgriben fra Colombia og tilhængere af tidligere præsident Uribe og angreb fra paramilitære grupper, især i grænseområdet i delstaten Táchira.

Disse faktorer er vigtige. Nuvel, er der et kup i gang i stil med det i april 2002? Jeg tror det ikke. For det første er de

faktiske styrkeforhold anderledes end i 2002. De væbnede styrker og militære chefer støtter klart og utvetydigt regeringen – i øjeblikket – og storborgerskabet satser ikke på vold eller en forfatningsstridig exit fra Maduro-administrationen. Arbejdsgiver-sammenslutningen Fedecamaras og dens ledere (som virksomheden Polars chef Mendoza) deltager i fredskonferencen med Maduro og fordømmer volden i gaderne. Med andre ord er de centrale elementer i den situation, der eksisterede i april 2002, ikke en del af den nuværende situation.

Men en del af oppositionen omkring Leopoldo López satser klart på gadevold og opfordrer til at vælte Maduro.

Desværre er det lykkedes denne fløj at holde meget betydelige demonstrationer – i staten Tachira, i Merida med studenterbevægelsen, men også i gaderne i Caracas. Det er rigtigt, at deltagerne i disse demonstrationer hovedsagelig kommer fra de rige kvarterer, fra de øverste og mellemste klasser; men nu kommer de også fra den mindre velhavende middelklasse. Voldelige grupper har vundet terræn, ved hjælp af vold mod arbejdere og aktivister i boligområder, og de har opført barrikader

(»guarimbas«); de er ansvarlige for størstedelen af drabene i de seneste uger.

Den nyliberale opposition er delvist fragmenteret, men hver fraktion af oppositionen spiller sin rolle i forhold til den revolutionære proces; fra Henrique Capriles eller COPEI (den Uafhængige Politiske Valgkommission), der siger, at de støtter dialog efter en række valgnederlag, til partier som Leopoldo López' Voluntad Popular eller organisation Súmate og medlem af parlamentet, María Corina Machado. Sidstnævnte går ind for skabelsen af et oprørsagtigt klima uden at vente på næste valg. Andre analytikere som Ignacio Ramonet har noteret eksistensen af et »slow-kup« med reference til Gene Sharps destabiliserings-teorier.

Men efter min mening er det centrale spørgsmål – for den antikapitalistiske venstrefløj – ikke blot at fordømme alt dette, men også at fortsætte med at tænke »nedad og til venstre« på en måde, som både er kritisk og dialektisk; og finde de strømninger i Chaves-lejren, der tillader at give udtryk for utilfredshed i forskellige samfundslag – ikke bare i studenterbewægelsen. I den forstand er vi også nødt til at undersøge modsætningerne og

svaghederne i den bolivariske revolution og lytte til de kritiske røster i den folkelige og revolutionære bevægelse, inden for og uden for chavismen. På rebelion.org har vi bragt indlæg fra forskellige venezuelanske skribenter, der går i denne retning: Roland Denis, Simón Rodríguez P., Javier Biarreau, Gonzalo Gómez, osv.

Hvad er de største svagheder ved chavismen?

FG: For det første er man nødt til at skelne mellem den statslige chavisme og den almindelige »chavista«-arbejderbefolkning. Jeg kan forstå, at der er spændinger mellem disse niveauer, især her et år efter Hugo Chavez' død; han var i stand til at balancere mellem lederen i toppen og den brede folkelige deltagelse. I en tid med »chavisme uden Chavez«, henter Maduro sin legitimitet i det parlamentariske demokrati. Han vandt et fair præsidentvalg i april 2012, og kommunalvalget i december 2013 bekræftede ny bolivarisk sejr ved valgurnerne (med 17 sejre i 18 valg). Men Maduro er ikke den karismatiske leder som Chavez, og samtidig er der sket en forværring af den økonomiske situation.

Selvfølgelig bliver der også sagt meget

om den dårlige sikkerhedssituation, især fra højrefløjen, og selv om dette også er en væsentlig, daglig bekymring for de folkelige klasser, så har de største problemer i den seneste tid været på det økonomiske område.

Centralbanken anerkender, at der er en vareknaphed på forbrugsvarer på 28 procent, og i 2013 var der en inflation på 56 procent, som udhulede arbejdernes lønninger. Dårlige økonomisk forvaltning og en dårlig vekselkurs styrker spekulation, et sort marked og hamstring hos de borgerlige forbrugere på en større skala. Andre marxistiske økonomer som Manuel Sutherland og Víctor Álvarez taler om den største kapitalflugt fra Sydamerika. Adskillige Marshall-planer flygter til Miami. Det er sandt, at inflationen og vareknapheden er et resultat af en offensiv fra de herskende klasser, men det skyldes også ineffektiv økonomisk politik. Korruption er et andet underliggende problem efter 15 år med den bolivariske proces. Hvordan kan man foregive at opbygge »socialismen i det 21. århundrede« under disse betingelser med bureaukratisk korruption? Stillet over for et fænomen af denne karakter, er det stadig en model af olierente-kapitalis-

men, som hersker. [note 2] Det er ikke nok at have et ministerium for »folkemagt«. [note 3]

Jeg kan ikke se anden løsning end at skabe kontrol nedefra, med deltagerdemokrati, arbejdsråd og en styrkelse af de eksisterende kommunalråd. Hvordan skal den højreorienterede offensiv ellers stoppes? Med dialog og fred med de herskende kredse, med Det Demokratiske Fællesrundbord (MUD), med den venezuelansk-fødte mediemogul og milliardær Gustavo Cisneros og boli-borgerskabet? [note 4]

Husk også, at de ansvarlige for kuppet i april 2002 og drabene i april 2013 stadig er ustraffede. Tilsvarende bekymring gælder straffriheden i forhold til de mord på fagforeningsfolk, der foregår, ligesom graden af undertrykkelsen af en række strejker og den voksende militarisering af nogle regioner (som har fremkaldt angst og befolkningens afstandtagen til den boliviariske guvernør i Tachiraprovinsen). I disse dage har præsident Maduro og statsadvokaten indrømmet Nationalgardens og det boliviariske politis ansvar for, at demonstranter er døde og blevet mishandlede. Forhåbentlig går dette ikke ustraffet hen, for staten skal være garant for grundlæggende menneskerettigheder.

Her stiller du dig kritisk til den vej, regeringen har valgt for at stoppe den højreorienterede offensiv. Hvad er i dine øjne den mest effektive måde til at konfrontere højrefløjen?

FG: Hvis man vil styrke revolutionen og resultaterne af den revolutionære proces, så er den bedste metode uden tvivl at styrke en kritisk, folkelig og uafhængig vurdering af bureaukratiet og boli-borgerskabet, der peger på mere magt i basis. Det er der også en række antikapitalister i Venezuela, der foreslår. Jeg tror, at regeringens bestræbelser på at køle volds i gaderne ned og opfordre til dialog og fred fuldt ud kan retfærdiggøres. Men dialog og fred, ja, men for hvad og med hvem? Forhåbentlig prioriterer dialogen en mobilisering af de folkelige sektorer, af de organiserede arbejdere, der går efter mere folkemagt, af de fattige og landarbejdere, der ønsker landbrugsreform, og af den indfødte befolkning, – sammen med mere

konkrete forslag til forbedring af den økonomiske situation.

Selvfølgelig har Maduro allerede bebudet en front til at imødegå den »økonomiske krig«, men ud over »lov om retfærdige priser«, som var positiv, er der tale om justeringer af den økonomiske politik og devaluering. Derimod har små politiske strømninger som Marea Socialista og andre uden for chavismen (libertære socialister, marxister, trotskister) foreslået at gøre op med den neoliberale højrefløj gennem revolutionære tiltag: for eksempel at overtage kontrollen med udenrigshandelen, men med civilt tilsyn (for at forebygge korruption), forstærket kamp mod spekulation og centralisering af handelen med udenlandsk valuta, at få bankvæsenet underlagt social kontrol, så olieindtægterne ikke delvis snappes af opkøberne, mere beslutningskompetence til de kommunale råd, støtte til en indenlandsk produktion af fødevarer, en landsdækkende, demokratisk planlægning osv. Jeg understreger, at dette kun er gentagelser af, hvad boliviariske kollektiver og venezuelanere på den antikapitalistiske venstrefløj selv foreslår.

Fremskridt i denne retning vil bestemt

» *Faktisk er den store mangel i Venezuela, at der mangler en demokratisk og klassebevidst bevægelse, der er uafhængig af det statslige bureaukrati*«

også betyde, at man begynder at tænke på modsætningerne inden for den folkelige bevægelse – dens svagheder og begrænsninger, såvel som vægten af den politiske bonapartisme, der hersker i PSUV [Venezuelas Socialistiske Enhedsparti, som er største parti i landet, og som samler tilhængerne af den boliviariske proces, red.].

Hvilke ligheder og forskelle kan du finde mellem processen i Chile under Allendes regering og regeringen i Venezuela? Hvilken rolle ser du specielt på forholdet mellem den folkelige organisering og en stat, der – trods alle ændringer – stadig er en kapitalistisk stat?

FG: For det første, og det er afgørende for mig: Der er stadig en kapitalistisk stat i Venezuela, dog med en ny institutionalisme, som er mere demokratisk. Det er overvejende en statskapitalisme, som bygger på olieindtægter, og mere end 70 procent af BNP kommer fra den private sektor. For at kunne orientere os strategisk, må vi først vide, hvor vi står. Ligesom i Venezuela, betød Folkefronts-regeringen i Chile i 1973

Ligesom i Venezuela, betød Folkefronts-regeringen i Chile i 1973 store demokratiske og sociale fremskridt, at magten blev flyttet nedad, og at der var en opbakning på det faglige og politiske plan fra en meget velorganiseret arbejderklasse

store demokratiske og sociale fremskridt, at magten blev flyttet nedad, og at der var en opbakning på det faglige og politiske plan fra en meget velorganiseret arbejderklasse.

Faktisk er den store mangel i Venezuela, at der mangler en demokratisk og klassebevidst bevægelse, der er uafhængig af det statslige bureaukrati. Et andet interessant aspekt af den chilenske erfaring er det spændte forhold mellem den folkelige bevægelse og Allende-regeringen. Jeg har studeret arbejderkomiteerne, cordones industriales [note 5], som var unikke former for folkemagt, og som på forskellige tidspunkter var i stand til at stå imod Allende og forsvare revolutionære initiativer.

Et andet stridspunkt er, hvor meget vi kan stole på institutionerne, muligheden for at staten »hjælper« med at reformere samfundet fra oven. Spørgsmålet er, om vi opbygger socialismen fra staten eller gennem den spirende folkemagt, arbejderkontrol og inddragelse af borgerne. I Venezuela er initiativer med fælles ledelse mellem staten og arbejderne såsom Sidor [det største stålværk i landet, red] for eksempel hurtigt blevet kvalt. Det er det samme med de meget komplicerede spørgsmål om politisk vold, imperialis-

mens rolle og de væbnede styrker.

Faktum er, at i Venezuela, i modsætning til den chilenske model, har processen været tænkt som »fredelig, men bevæbnet«. I Venezuela er der en meget anderledes civil-militær dynamik end i den chilenske erfaring. Ud over dette fornyer den bolivarianske revolution en uafsluttet debat fra den chilenske Folkefront: Hvad kan vi gøre med staten, og hvilken slags stat? I hvilket omfang er regeringen og de parlamentariske valg værktøjer for demokratiske landvindinger, og hvordan kan man afgørende bygge på græsrodsorganisering for at komme videre. Hvordan skal man konfrontere højrefløjen og imperialismen ud fra det bedst mulige styrkeforhold?

Noter:

[1] ALBA (Alianza Bolivariana para los Pueblos de Nuestra América), en alternativ handelsblok som inkluderer 8 latinamerikanske lande.

UNASUR: De Sydamerikanske nationers forbund, frihandelsaftale efter EU-modellen, bestående af 12 sydamerikanske lande.

CELAC: (Comunidad de Estados Latinoamericanos y Caribeños), regional alliance mellem 33 lande i Latinaerika og Caraibien.

[2] Se: F. Gaudichaud, »Las tensiones del proceso Bolivariano: nacionalismo populare, conquistas sociales y capitalismo rentista« *Rebellion*, DIC. 2012.

[3] Alle Venezuelas ministerier indeholder ordene »folkemagt« i deres officielle titler; fx Uddannelsesministeriet for Folkemagt.

[4] Boli-borgerskabet (boliburguesía) er en dagligdags betegnelse til at beskrive velhavende, korrupte Chavista-bureaukrater

[5] Se: F. Gaudichaud, *Poder popular y cordones industriales en Chile*, Santiago, LOM, 2004. Venezuela. Se anmeldelse (på spansk) i tidsskriftet *Sociedad y Discurso*, som udgives af Aalborg Universitet.

Franck Gaudichaud har udgivet en række bøger om Latinamerika og er medlem af redaktionen af den spansksprogede nyhedsportal *Rebelión.org*. Han blev interviewet af Valeria Ianni, som er historiker fra Argentina og medlem af kollektivet »Hombre Nuevo«.

Oversat fra <http://venezuelanalysis.com/analysis/10561> af Karina Skov.

VORES CUBA

»Cuba since the revolution« er en sønderlemmende kritik af Castros regering set i historisk lys med et rigt historisk overblik og teoretiske og praktiske detaljer. Men det vigtigste er at Farber giver os en revolutionær opskrift på demokrati og viser hvordan et formelt demokrati skal udformes i praksis og hvilke institutioner det kræver for at det skal være i overensstemmelse af en reel socialisme.

Det var stegende varmt da vi ankom, og vi havde været meget længe undervejs. Først en stor forsinkelse fra Amsterdam, så mellemlanding og tankning af det oldgamle propelfly på et vindomsust New Foundland. Men nu var vi der, på den revolutionære ø. Cuba bød os velkommen: vi fik en drink, Cuba Libre, arbejdshandsker og en stråhat. De unge mennesker fra mange dele af det europæiske kontinent var landet i revolutionen. Vi tilhørte Brigada Nordica, mest fra Sverige og Danmark, hvor primus motor var Jens Lohmann med sit flydende spansk. Og da vi skrev juli 1968 var der en særlig aura over franskmændene – efter maj 68 var de ikke til at skyde igennem, de havde jo vist hvad det handlede om.

De unge mennesker blev indkvarteret i en hyttelejr i øens vestlige del, hvor dagen gik med frivilligt arbejde om formiddagen hvor vi plantede bl.a. mahogni. Om eftermiddagen var der seminarer hvor vi blev belært om revolutionens resultater. Derefter blev vi kørt til forskellige steder på øen, hvor vi så skoler, tobaksfabrikker etc. Børnene marcherede

lidt rigeligt i takt, og fabrikkerne larmede lidt rigeligt – men vi var jo på vej i den rigtige retning. Godt nok havde de diskussionslystne europæere ikke så meget held med spørgsmål om afhængigheden af Sovjetunionen, men hvad, cubanerne var jo truet af amerikansk invasion.

Da vi kom hjem lavede vi solidaritetsforeninger, og svenskerne udgav den første revolutionære bog om Cuba som fik titlen: »Revolutionært eksempel«. Ole blev formand for den danske forening og han pointerede at Cuba jo ikke bare var en dejlig tropeø, det særlige ved den var socialismen. Jeg var med til at lave solidaritetsarbejde med cubanske biblioteker, ikke mindst nationalbiblioteket, hvor ambassaden i Danmark befordrede flere pakker. Men så overtog DKP foreningen og vi andre smuttede, afhængigheden af Sovjet blev for åbenlys, Sovjets invasion af Tjekkoslovakiet etc.

Men jeg har nu altid tænkt tilbage på Cuba og opholdet der med en vis længsel og velvilje. Altid tænkt at forholdene trods alt var anderledes end i Østeuropa. Det var derfor med særlig interesse jeg kastede

mig over *Cuba since the revolution of 1959* af Samuel Farber.

Bogen handler om det vigtigste socialistiske eksperiment i Latinamerika. Den koncentrerer sig om det revolutionære lederskab og dets ideer. Som Farber skriver, hvis man skal fremhæve en enkelt faktor bag Cubas enestående udvikling, er det Fidel Castros lederskab, som spillede den afgørende rolle i kampen mod Batista og i den retning den cubanske revolution fik efterfølgende. Farber anerkender den vedvarende trussel mod revolutionen som USA's aggression udgjorde og udgør. Men han påviser også at den cubanske regerings repressive natur er allestedsnærværende og systematisk, så den ikke kun er det berettigede svar på de reelle sikkerhedstrusler. Alle de myter, vildfarelser og misforståelser der løbende har præget ledelsen og dens tilhængere og det gør han indenfor mange områder som samfund, kultur, politik, økonomi, fra revolutionens start frem til nutiden.

Farber benægter ikke at den cubanske revolution havde bred støtte frem til 1990erne hvor en udbredt apati gjorde

BØRNENE MARCHEREDE LIDT RIGELIGT I TAKT, OG FABRIKKERNE LARMEDE LIDT RIGELIGT – MEN VI VAR JO PÅ VEJ I DEN RIGTIGE RETNING«

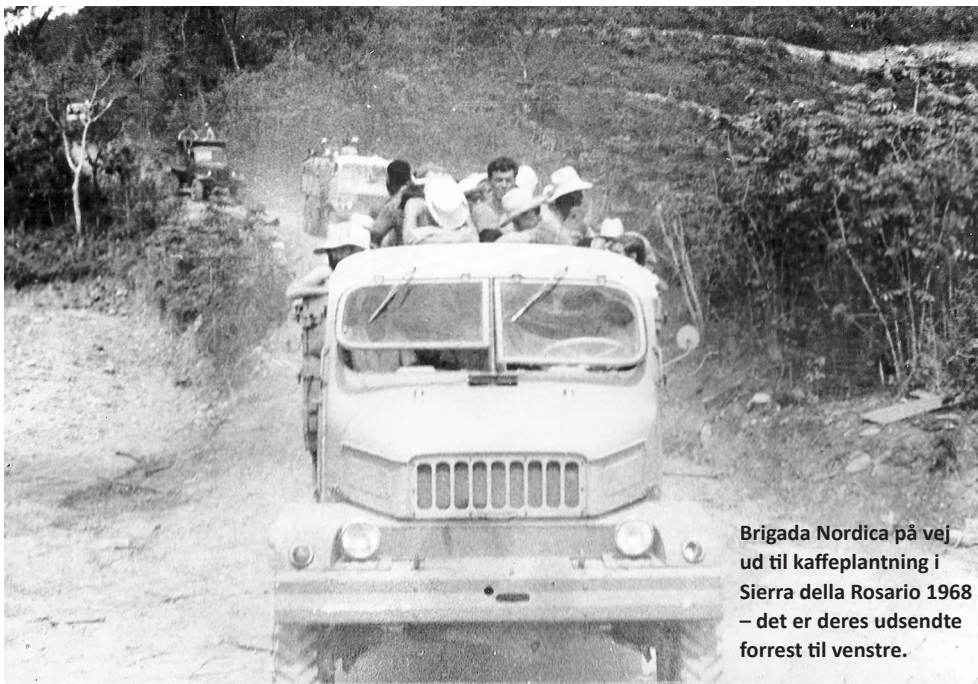
sig gældende. Han tager udgangspunkt i den 'klassiske marxistiske tradition', men gennem hele bogen gælder det enkle spørgsmål om der er tale om et demokrati nedefra med aktiv deltagelse. Som han skriver handler det om at det drejer sig om folkets egen deltagelse og organisering, at flertallet må vise respekt for mindretallet og menneskerettighederne. Set fra det synspunkt er det aldrig lykkedes den cubanske revolution at styrke tilhængerne til at udvikle en selvstændig politisk bevidsthed, så de kunne træde ud af rollen som objekter, men blive historiens handlende subjekter.

I kapitel 1 får vi en beskrivelse af den måde beslutningerne blev taget i den regering der kom efter revolutionen og dens tilbøjelighed til at iværksætte større politiske skift uden diskussioner og rådslagnin-

de la Revolución), Revolutionskomiteerne der som hovedformål havde at tjene som transmissionsled for en virkeliggørelse af regeringens politik (og udspionere befolkningen). Det var etpartistytret og den revolutionære regerings absolutte monopol over medierne der sikrede de revolutionære partis eneret på en vision om samfundets fremtid. Trods nogle vigtige demokratiske reformer i 1970'erne og 1980'erne er det stadigvæk ikke muligt for en kandidat at formulere en politisk platform og agitere for den, det være sig synspunkter til valg til provinskommissioner eller folketing, og de valgte forsamlinger får kun i ringe

tiseret under Pariserkommunen i 1871 og de indledende stadier af den russiske revolution i 1917.

Farber dokumenterer omhyggeligt regeringens undertrykkelse af enhver opposition, med dens drakoniske love som f.eks. kriminalisering af 'foragt' for myndigheder og bestemmelser der tillader regeringen at straffe borgere uden

Brigada Nordica på vej ud til kaffeplantning i Sierra della Rosario 1968 – det er deres udsendte forrest til venstre.

ger der gik ude over den revolutionære indkreds. Om tendensen til at underordne alle dele af samfundets, politikens og det kulturelle liv staten, ledet af Det cubanske Kommunistparti (som i 1965 omsluttede alle de vigtigste partier og bevægelser).

Regeringen organiserede massebevægelser som f.eks. CDR (Comité de Defensa

grad mulighed for indflydelse på en formulering af landets politikudvikling. Alle disse fænomener repræsenterer, siger Farber, et afgørende skridt væk fra den vision om en demokratisk og revolutionær socialisme fra neden, sådan som den blev formuleret i den klassiske marxistiske tradition, som vi så den prak-

rettergang, såkaldt kriminalpræventive foranstaltninger hvis de ikke opfører sig passende. Farber er ikke blind for de mange foranstaltninger som USA har foretaget for at undergrave revolutionen og myrde Castro, men han mener ikke der skulle være nogen grund til at man ikke skulle kunne opnå en revolutionær

enighed via debat og diskussioner inden for demokratiske samfundsinstitutioner. Efter at den højreorienterede guerilla blev nedkæmpet i Escambray bjergene i 1965 har de kontrarevolutionære kræfter på øen været ikke-eksisterende.

»Der findes ikke en skole eller et universitet hvor arbejderne og andre udbyttede og undertrykte kan gå på og lære hvordan man praktiserer et socialistisk demokrati, undtagen den hvor de lærer i kraft af egen indsats med de uundgåelige fejl og forsøg. Det er helt sikkert at de ikke lærer og bliver i stand til at udvikle 'demokratiske traditioner' under et diktatur som hindrer dem i at gennemgå denne helt nødvendige læreproces.« (side 50)

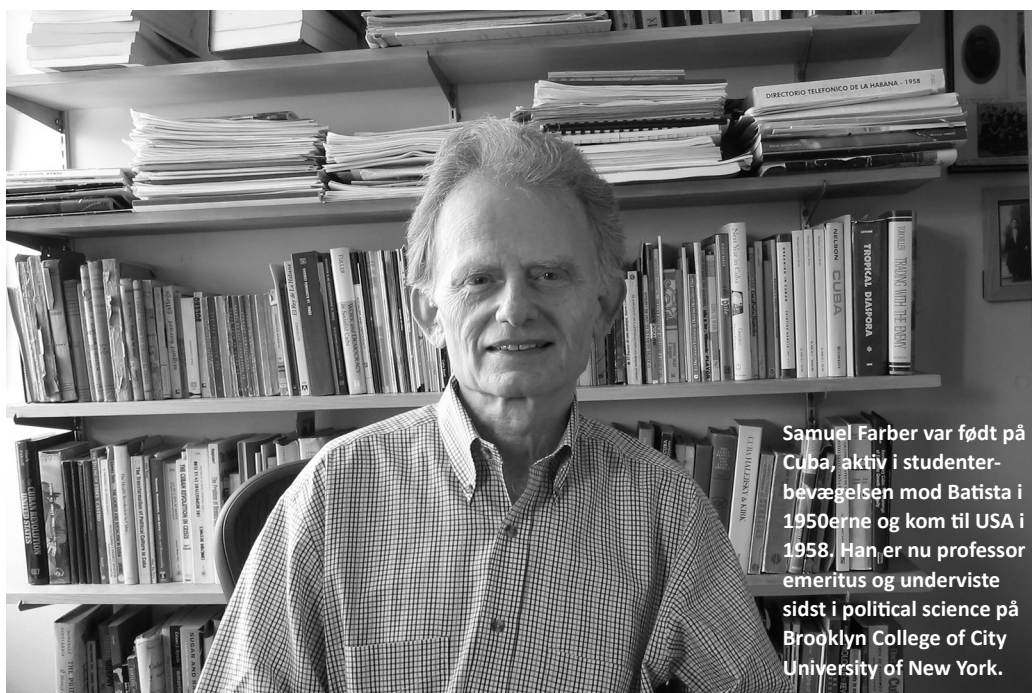
En tilsvarende kritik fremfører Farber i kapitel 2 angående den cubanske kommandøkonomi og dens ineffektivitet.

gen af fødevarer som jo har stor betydning for livskvaliteten. Og i tredje kapitel fortæller Farber om Cuba udenrigspolitik og nævner hvordan regeringens progressive kampagner i 1970erne og 1980erne, særligt i Angola skete i forståelse med og med støtte fra den kommunistiske diktator i Etiopien, Mengistu Haile Mariam. Det var i overensstemmelse med cubanske statshensyn og nødvendigheden af at manøvrere i forhold til Sovjetunionen.

I kapitel 4 står vi over for en undersøgelse af regeringens arbejdsmarkedslove og dens forhold til arbejderne og det bliver klarlagt hvordan det aldrig er lykkedes at skabe en ægte arbejderkontrol over produktionsmidlerne. Regeringen har i stedet brugt fagforeningerne som et disciplineringsinstrument over for arbejderne og formanet dem til øget produktivitet.

at 'årets arbejder' skulle have en bil, eller noget i den stil. Guevara havde jo allerede tidligere i cubansk fjernsyn (26.6.1961) fortalt arbejderne, at der ikke mere var brug for strejker da man nu levede med et kollektivt regime. Men ingen snak om hvem der bestemte produktionsmål og den slags. Hvem bestemte at alt dengang skulle mobiliseres omkring en sukkerhøst på 10 mio tons, som plakater overalt forkyndte? Det endte som bekendt med en af Castros største økonomiske fiaskoer.

Farber citerer en karakteristik af den sovjetiske model på Cuba som en med 'stærke tommelfingre, men ingen andre fingre', forstået på den måde at regeringen havde succes med massemobilisering til vaccinationskampagner og evakuering ved stormflod, men det samme har ikke gjort sig gældende med folkesundhed,

Samuel Farber var født på Cuba, aktiv i studenterbevægelsen mod Batista i 1950'erne og kom til USA i 1958. Han er nu professor emeritus og underviste sidst i political science på Brooklyn College of City University of New York.

Indtil for nylig var selv 'den mindste revne i muren' ejet af staten og genstand for central planlægning. Men landets resultater inden for undervisning og sundhed bliver sat i perspektiv. For selv om Cuba rangerer i toppen af FNs indeks for 'human development' er der nogle aspekter som indekset ikke tager med, nemlig tildelin-

Jeg husker at diskussionen om valget mellem moralsk og materiel belønning for en indsats spillede en stor rolle i de diskussioner vi var vidne til i lejren. Ernesto Che Guevara havde jo en stor stjerne, og mange var tilhænger af hans moralske belønning, mens der kun var foragt for den anden form. Den manifesterede sig vist i

uddannelse og socialt sikkerhedsnet. Landbrugsproduktionen har de samme karakteristiske mangler som gennem det meste af Sovjets historie.

Kapitel 5 og 6 handler om kønsforhold og raceproblemer. Selvom sorte cubanere og kvinder har fået forbedret forhold er der dog ikke tale om at revolutionens

I KAPITEL 4 STÅR VI OVER FOR EN UNDERSØGELSE AF REGERINGENS ARBEJDSMARKEDSLOVE OG DENS FORHOLD TIL ARBEJDERNE OG DET BLIVER KLARLAGT HVORDAN DET ALDRIG ER LYKKEDE AT SKABE EN ÆGTE ARBEJDERKONTROL OVER PRODUKTIONSMIDLERNE«

lederskab har bortskaffet racisme og kønsdiskriminering. I lejren morede europæerne sig en del over at kvindefrigørelse var lig med at der var gratis damefrisør og skønhedspleje – det var da også kun de ansatte cubanere der brugte det! Bøsser og lesbiske er et særligt kapitel hvor der var omfattende kampagner mod det i 1960erne og 70erne – den fortvivlede aktuelle situation handler kapitel seks om.

Kapitel 7 er en fortælling om alle de forskellige dissidenter og deres retninger, hvoraf der ikke er nogen der har et socialistisk perspektiv. Efter 1990 er der kommet en åbning fra regimet efter Sovjets sammenbrud, idet de siger at Cuba er anderledes end Sovjet og derfor ikke vil få samme skæbne. Det har åbnet for visse yngre akademikere til at skrive om hidtil uhørte sager, som Hiram Hernández Castro om Rosa Luxemburg (Rosa Luxemburgo y la Revolución Rusa, på AHS Habana) og Ariel Dacal Díaz om Socialismens sammenbrud i Sovjet og Lev Trotskij. I slutningen af kapitlet omtaler Farber mulighederne for en udvikling af en kritisk venstrefløj, uden at se det store lys forude. Men han fremhæver forskellige miljøer der er vokset frem efter 1990erne, og nævner HavanaTimes.org, en hjemmeside som også er på engelsk. Den kan det

nok betale sig at følge, der er meget om dagliglivets fortrædeligheder, men selv hos en kvik iagttager som Armando Chaguaceda synes jeg der er lidt langt mellem de socialistiske snapse. Der er også en blog bestyret af den rapkæftede Yoani Sánchez, *Generación Y* – de kan begge følges på engelsk. Farber omtaler en række yngre folk, bl.a. omkring Red Observatorio Crítico, men bemærker også en ældre marxist, Pedro Campos Santos, der taler om arbejderkontrol og statskapitalisme.

Der var jo store forventninger til Raul Castro da han tog over efter storebror. Og visse økonomiske reformer er blevet gennemført – sidst økonomiske frizoner for at tiltrække udenlandsk kapital. Men det er reformer der i store træk er blevet gennemført fra oven, uden diskussioner. Farber frygter at Cuba der nu i stigende grad bevæger sig i retning af en kapitalistisk økonomi vil blive domineret af hardlinere fra militæret der vil styre mod en langstrakt overgang til en kapitalisme i stil med den der gælder i Kina og Vietnam – måske med hjælp fra det reaktionære højre i USA og i Miami.

Cuba since the revolution er en sønderlemmende kritik af Castros regering set i historisk lys med et rigt historisk overblik og teoretiske og praktiske detaljer. Men

det vigtigste er at Farber giver os en revolutionær opskrift på demokrati og viser hvordan et formelt demokrati skal udformes i praksis og hvilke institutioner det kræver for at det skal være i overensstemmelse af en reel socialisme. Man kan indvende at bogen mangler at placere Cuba i en sammenhæng med venstrefløjen i det øvrige Latinamerika og mulighederne her. Men det ville jo være en bog om den aktuelle situation og ikke om revolutionens dilemma historisk set. Men det gør ikke bogen til mindre betydningsfuld da den er et provokerende værk med historisk tyngde, hinsides højrefløjens snævre anticastroisme og Cubas rygklappere på venstrefløjen.

Farber: »*Revolutionært demokrati eller socialisme fra neden betyder at mennesket har evnen og styrken til at selv at styre, at det ikke behøver frelsere eller diktatorer til at beskytte dem mod egne fejltagelser mens de lærer og finder ud af selv at regere*«. (side 6).

Samuel Farber: *Cuba since the revolution of 1959: A critical assesment*. Chicago, Haymarket, 2011. 369 sider. 24 US \$

Tilbageblik på folkedrabet i 1994

AF ERIC TOUSSAINT

Fra den 7. april 1994 blev på mindre end tre måneder næsten en million rwandaer – det nøjagtige tal er endnu ikke fastlagt – udryddet, fordi de var (eller formodedes at være) tutsier. Titusindvis af moderate hutuer blev også slået.

Der var tale om et folkemord, det vil sige en bevidst ødelæggelse af et helt samfund gennem masse mord med henblik på at forhindre deres biologiske og sociale reproduktion.

I denne sammenhæng er det afgørende at undersøge den rolle, som internationale finansielle institutioner spillede. Al tilgængelig viden fører os til den opfattelse, at den politik, som blev gennemtvunget af disse institutioner, de vigtigste finansielle bagmænd bag general Juvénal Habyarimanas diktatoriske regime, fremskyndede processen, som endte i et folkemord. Generelt er de negative konsekvenser af disse politiske diktater ikke blevet taget i betragtning for at forklare den tragiske udfoldelse af Rwandas krise. Kun et par forfattere fremhæver Bretton Woods-institutionernes ansvar. [1] Selv har de afvist ethvert ansvar.

I begyndelsen af 1980'erne, hvor gældskrisen eksploderede i den tredje verden, havde Rwanda (ligesom nabolandet Burundi) meget lidt gæld. Mens Verdensbanken og IMF i andre dele af verden havde opgivet sin »lån-bare-løs-politik« og prædikede afholdenhed, indtog de en meget anderledes holdning i forhold til Rwanda, som de ydede store lån. Mellem 1976 og 1994 skete der en tyve-dobling i Rwandas

udlandsgæld. I 1976 beløb den sig til 49 millioner dollars, mens den var næsten 1 milliard dollars i 1994. Især voksede gælden hurtigt fra 1982. De vigtigste kreditorer var de internationale finansinstitutioner – Verdensbanken, IMF og lignende institutioner. I 1995 stod de internationale finansinstitutioner for 84 procent af Rwandas udlandsgæld.

Diktaturet, som havde siddet på magten siden 1973, garanterede, at der ikke ville ske nogen progressive strukturændringer i landet. Det forklarer, hvorfor vestlige magter som Belgien, Frankrig og Schweiz aktivt støttede diktaturet. Desuden kunne det være en forsvarsvold mod de lande i regionen, der stadig rumlede med tanker om uafhængighed og progressive forandringer (for eksempel nabolandet Tanzania, som var ledet af den progressive præsident Julius Nyerere, en af de afrikanske ledere i den Alliancefri Bevægelse).

Gennem 1980'erne og frem til 1994 fik Rwanda mange lån, men diktatoren Habyarimana lavede meget fusk med dem. Lånene skulle bruges til at integrere Rwandas økonomi bedre i verdensøkonomien ved at udvikle eksporten af kaffe, te og tin (de tre vigtigste eksportprodukter), hvilket var til skade for de afgrøder, der

dyrkes for at tilfredsstille de lokale behov. Denne model fungerede indtil midten af 1980'erne, hvor prisen på tin, derefter kaffe, og til sidst te, kollapsede. Rwanda, for hvem kaffe er den vigtigste kilde til hård valuta, blev hårdt ramt af sammenbruddet i kaffekartellet i begyndelsen af 1990'erne, som USA sørgede for.

Internationale lån blev brugt til at forberede folkedrabet

Kun et par uger før Rwandas Patriotiske Front lancerede sin offensiv i oktober 1990, underskrev regeringen i Rwanda en aftale med IMF og Verdensbanken i Washington om at gennemføre strukturtilpasningsreformer.

Da de blev gennemført i november 1990, faldt værdien af Rwandas valuta med 67 procent. Som kompensation gav IMF et hurtigt lån i hård valuta, så landet fortsat kunne importere varer. Midlerne blev brugt til kunstigt at forbedre betalingsbalancen. Priserne på importerede varer eksploderede: For eksempel steg prisen på benzin med 79 procent. Salg af importerede varer på hjemmemarkedet gjorde det muligt for regeringen at betale løn til militæret, og antallet af rekrutter steg voldsomt. Strukturtilpasningsreformerne betød, at de offentlige

udgifter faldt, lønningerne blev frosset fast, og der skete massive fyringer i den offentlige sektor, mens en del af de sparede udgifter blev brugt til hæren.

Samtidig med at prisen på importerede varer steg, blev den pris, som producenterne kunne sælge deres kaffe til, fastfrosset efter pålæg fra IMF. Som et resultat heraf gik hundredtusinder af små kaffeproducenter konkurs [2], og sammen med de dårligst stillede folk fra byerne blev de en permanent forsyningskilde af soldater for Interhamwe og hærens rekrutteringsagenter.

Følgende foranstaltninger var blandt dem, som Verdensbanken og IMF pålagde i Rwanda: højere forbrugsafgifter og lavere selskabsskatter, højere direkte skatter for lavindkomst-familier gennem en reduktion af skattefradrag for børnerige familier, og begrænsninger på kreditterne til landmænd.

For at dokumentere anvendelsen af lån fra IMF og Verdensbanken fik Rwanda lov til at indsende gamle fakturaer for importerede varer. Denne praksis gjorde det muligt for regeringen at betale for det massive indkøb af våben til folkedrabet. Militære udgifter blev tredoblet mellem 1990 og 1992. [3] I løbet af denne periode udsendte Verdensbanken og IMF adskillige eksperter, som fremhævede de positive konsekvenser af Habyarimanas nedskæringspolitik, men truede med at afbryde udbetalingerne, hvis de militære udgifter fortsatte med at stige. Den rwandiske regering brugte så forskellige kneb for at skjule de militære udgifter: Lastbiler købt til hæren blev bogført i transportministeriets budget, en betydelig del af den benzin, der skulle bruges i hæren eller i militserne blev en del af sundhedsministeriets budget.

Til sidst stoppede Verdensbanken og IMF den finansielle støtte i begyndelsen af 1993, men de afslørede ikke eksistensen af de konti, som Rwandas regering havde i udenlandske banker, hvor der var betydelige mængder af penge til rådighed for at købe flere våben. Mawn kan sige, at de tilsidesatte deres pligt til at kontrollere anvendelsen af de lånte midler. De skulle have stoppet långivningen i begyndelsen af 1992, da de erfarede, at pengene blev brugt til at købe våben. De burde have advaret FN med det samme. Når de gik med på at give støtte frem til 1993, hjalp de en regering, der var ved at forberede et folkemord.

Så tidligt som i 1991 forsøgte menneskerettighedsorganisationer at skabe international opmærksomhed om de massakrer, der banede vejen for folkemordet. Verdensbanken og IMF støttede systematisk et diktatorisk regime, med hjælp fra USA, Frankrig og Belgien.

Skærpede sociale modsætninger

For at kunne gennemføre folkemordet, var det ikke nok med en regering, der udtænkte det og skaffede de nødvendige redskaber, Folket måtte også forarmes og presses til et niveau af desperation, hvor de var klar til at gøre hvad som helst. 90 procent af befolkningen i Rwanda boede på landet, og 20 procent af bondefamilierne ejede en acre [knap en halv hektar, o.a.] eller mindre. Fra 1982 til 1994 faldt det meste af landbrugsbefolkningen ned i fattigdom, mens nogle få i den anden ende af den sociale rangstige ophobede en enorm mængde af rigdom. Professor Jef Maton anslår, at de rigeste 10 procent af befolkningen i 1982 stod for 20 procent af landdistrikternes indkomst; i 1992 var det 41 procent, i 1993 45 procent, og i begyndelsen af 1994 51 procent. [4]

De katastrofale sociale konsekvenser af den politik, IMF og Verdensbanken håndhævede, kombineret med de faldende kaffepriser (som i sig selv var en konsekvens af Bretton Woods-institutionernes politik og af USA's nedlæggelse af kaffekartellet på dette tidspunkt) spillede en central rolle for krisen i Rwanda. Habyarimanas regime

udnyttede den udbredte sociale utilfredshed til at gennemføre folkedrabet.

Noter:

[1] Chossudovsky, Michel et al. 1995. « Rwanda, Somalie, ex Yougoslavie : conflits armés, génocide économique et responsabilités des institutions de Bretton Woods; Chossudovsky, Michel and Galand, Pierre, « Le Génocide de 1994, L'usage de la dette extérieure du Rwanda (1990-1994). La responsabilité des bailleurs de fonds », Ottawa and Brussels, 1996. Se også: Duterme, Renaud Rwanda : une histoire volée, Co-edition Tribord and CADTM, 2013

[2] Maton, Jef. 1994. Développement économique et social au Rwanda entre 1980 et 1993. Le dixième décile en face de l'apocalypse.

[3] Nduhungirehe, Marie-Chantal. 1995. Les Programmes d'ajustement structurel. Spécificité et application au cas du Rwanda

[4] Maton, Jef. 1994. Ibid.

Artiklen blev bragt den 7. april 2014 på <http://cadtm.org> (Komitéen for Afskaffelse af den Tredje Verdens Gæld) og er oversat fra engelsk af Karina Skov. Éric Toussaint forelæser på Liège Universitet og er formand for CADTM Belgien. Han har skrevet en række bøger om gældsproblemet og finanskrisen og er endvidere medlem af Fjerde Internationale ledelse.

Den politik som Verdensbanken (billedet) og IMF førte, spillede en central rolle i krisen, der førte til folkemordet.

Karl Marx vender tilbage

Alan Maass fra International Socialist Organization (USA) forklarer, hvordan Karl Marx viser sig at være så relevant som nogensinde til at forklare kapitalismens kaos – og den enorme og voksende kløft mellem rige og fattige.

AF ALAN MAASS

Endnu engang kan spekulationerne fra selv de mest elendige medieudgydelser ikke ryste Karl Marx og hans kritik af de kapitalistiske system af sig – når avisredaktører og økonomiske kommentatorer stiller og får stillet spørgsmålet: Havde Karl Marx, når alt kommer til alt, alligevel ret?

Som ved tidligere lejligheder, når spørgsmålet er dukket op i medierne, er svaret fra systemets forsvarere og selv fra moderate kritikere: En lille smule, måske – men ikke rigtigt. Marx bliver modstræbende krediteret for nogle skavanker i det frie markedes måde at fungere på – før han bliver endegyldig afvist som en fiasko fordi han »forudsagde« at kapitalismen »uundgåeligt« vil bryde sammen, og se den fungerer stadig, så han må have taget fejl i det meste.

Og alligevel bliver det nagende spørgsmål ved med at vende tilbage

Og grunden til at det bliver ved med at vende tilbage, er både generelt og specifikt.

Den generelle grund: Bare se dig omkring. Den gennemsnitlige årlige husstandsindkomst i USA (justeret for inflationen) er på vej tilbage, men den er stadig mere end seks procent lavere

end, hvor den var, da den store recession begyndte ved slutningen af 2007. Arbejdsløshedstallet falder, men den amerikanske økonomi er millioner af jobs fra at have rettet op på tabene under recessionen, for ikke at nævne de job, der skal til for at holde trit med væksten af folk i den arbejdsdygtige alder.

Men for dem på toppen, går det ret godt. Siden recessionen ramte bunden i 2008, har den rigeste ene procent af de amerikanske husstande stået for 95 procent af den samlede økonomiske

» Ifølge en rapport fra Oxfam tidligere i år, ejer de rigeste 85 personer på kloden en større rigdom end den fattigste halvdel af verdens befolkning tilsammen«

vækst i USA's økonomi. Hvis man går 30 år tilbage, viser det sig, at den berømte ene procent har fordoblet sin andel af den nationale indkomst – mens rigtige lønninger er stagneret eller faldet for dem på den nederste halvdel af indkomststigen.

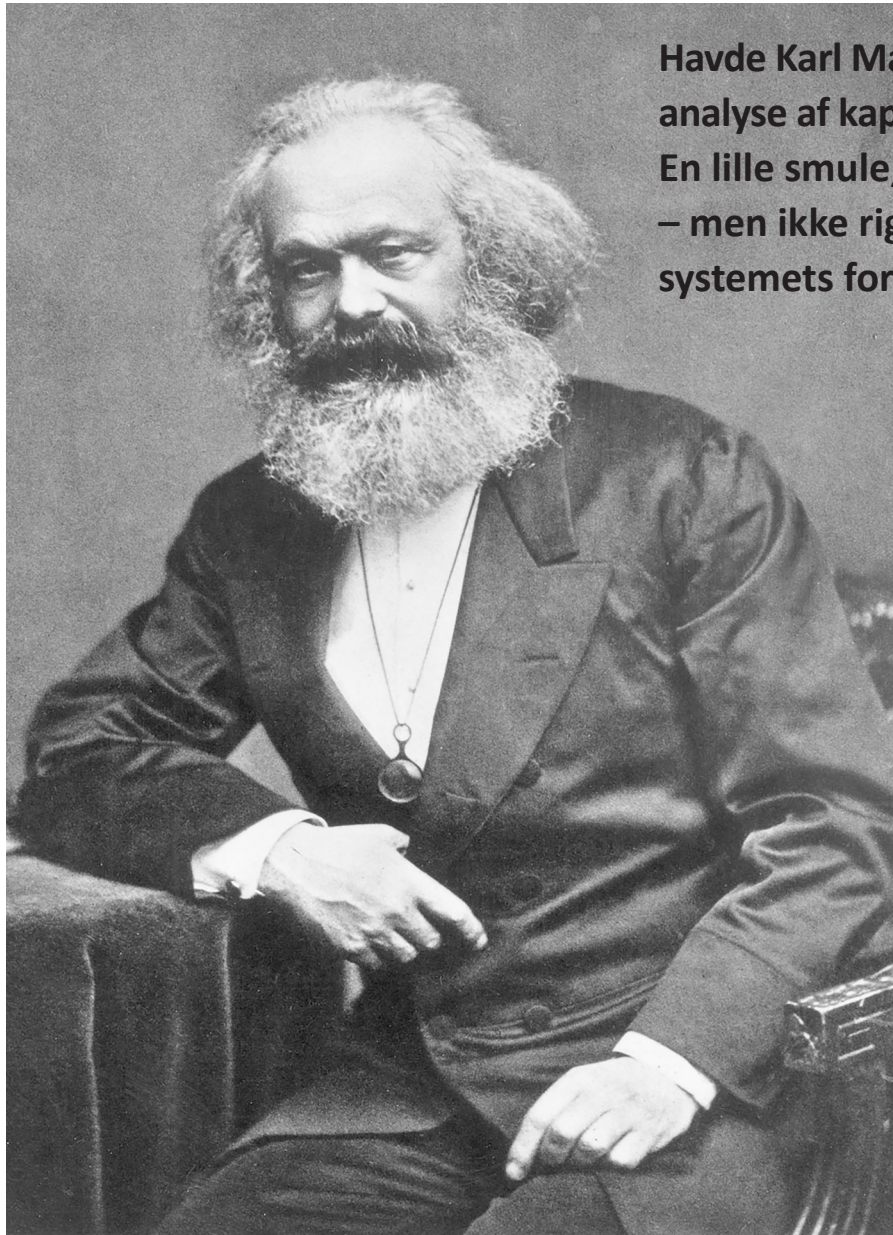
Det ser ret meget ud til at, som Marx udtrykte det, »Kapitalen kan på den ene side vokse til uhyre mængder i en enkelts hånd, fordi den på den anden side bliver unddraget de manges.«

Som med den specielle interesse for Marx, er det med den usandsynlig godt-sælgende bog kaldet *Kapitalen i det 21. århundrede* af den franske økonom Thomas Piketty.

Dens 600 sider, – plus 165 sider med mere tekniske data, der er tilgængelige online – med analyser af to århundredes økonomisk historie når frem til den uundgåelige konklusion: begrænset af alt det, der står i vejen for det som krige, økonomiske depressioner eller et systematisk program med højere skatter, tenderer rigdom under kapitalismen uafvendeligt til at blive stadig mere koncentreret i hænderne på færre mennesker.

Piketty er langt fra at være radikal, især hvad angår de politiske konklusioner, men det har ikke hindret konservativ i at udråbe hans bog som »det nye kampråb fra dem, der kræver omfordeling,« ifølge Stephen Moore fra The Heritage Foundation. »Hvis de amerikanske politikere er dumme nok til at

Havde Karl Marx ret i sin analyse af kapitalismen? En lille smule, måske – men ikke rigtigt, svarer systemets forsvarere.

følge Pikettys råd,« konkluderer Moore pessimistisk, »så styrer USA's økonomi direkte mod en depression«

Når det regner på præsten...

For frimarkeds-ideologer som Moore, er der to grundlæggende angrebslinjer, når de bliver stillet overfor Pikettys uafviselige beviser, som kronikøren Paul Krugman fra *New York Times* påpeger.

Det første er at diskutere statistikkerne – eller mere korrekt at fordreje dem.

Et grinagtigt eksempel på denne taktik fremkommer i onlinebatten på *New York Times*, hvor økonomiske skribenter diskuterer, om »Marx havde ret?«. Her afdækkede Michael Strain fra The American Enterprise Institute, at uligheden ikke bliver værre, den bliver mindre. »I 1970«, skrev Strain, »levede 26,8 procent af verdens befolkning for mindre end 1 dollar om dagen. I 2006 var det kun 5,4 procent, der gjorde – et 80 procents fald i denne ekstreme fattigdom, målt på

mindre end fire årtier.«

Vupti. Problemet er løst.

Men nok alligevel ikke. For det første citerede Strain fra en ekstremt skønmalende undersøgelse udført af – overraskende nok – the American Enterprise Institute. Den mere redelige Verdensbanken satte procenten af folk, der lever i ekstrem fattigdom til – med en fattigdomsgrænse på 1,25 dollars om dagen – til 22 procent i 2010.

Den procent er faldet de sidste to årtier – til tæt ved halvdelen, men ikke 80 procent – og især som resultat af den økonomiske udvikling i Kina, verdens mest folkerige land. Men hvis man bevæger sig til den næste skillelinje, så lever mere end 40 procent af verdens befolkning for 2 dollars om dagen i 2010. Det er 2,4 milliarder

mennesker – og dette tal er stort set ikke faldet i mere end tre årtier, ifølge Verdensbanken.

Hvis man betragter verdens akkumulerede rigdom i stedet for indkomstfor-

skelle, er det svært at acceptere niveauet af ulighed. Ifølge en rapport fra Oxfam tidligere i år, ejer de rigeste 85 personer på kloden en større rigdom end den fattigste halvdel af verdens befolkning tilsammen.

Statistikker som disse fungerer ikke rigtigt for kapitalismens forkæmpere, uanset hvordan de bliver pakket ind. Så til deres argument nummer to: Ulighed kan være ubehagelig, men den virker – uden de rige, ville de fattige have det endnu værre.

»Piketty tager ondskaben ved ulighed for givet«, beklager Michael Tanner fra Cato Institute, »men ignorerer det større spørgsmål, om de samme betingelser, der fører til stigende velstand i toppen af pyramiden, også forbedrer den materielle

velfærd for dem på bunden. Med andre ord, gør det noget, om nogle mennesker bliver super-rige, så længe vi mindsker

» Bill Gates og den klasse af mennesker, der hersker i et kapitalistisk samfund, er rige og magtfulde, ikke på grund af deres eget arbejde, men fordi de ejer noget«

fattigdommen hen ad vejen?»

Men også her har den virkelige verden skabt så rigeligt med beviser for at »stigende velstand i toppen« ikke har forbedret den »materielle velfærd for dem på bunden«. For bare at tage endnu et eksempel: I USA udgør virksomhedernes profitter en større del af nationalindkomsten end nogensinde før i de sidste 60 år, mens løn til ansatte udgør en mindre del end på noget tidspunkt i næsten lige så lang tid.

Så det er ret tydeligt, at mere af det ene er resultatet af mindre af det andet.

Det kræver en form for religiøs overbevisning for at kunne tro på kapitalismen, som for eksempel med Tanner, at det er de bedste, klogeste og mest hårdarbejdende, der bliver belønnet på det frie marked.

Blandt mange andre pointer tilintetgør Pikettys bog også denne myte. Det klareste modeksempel er at se på kilderne til rigdom for verdens rigeste mennesker. Piketty vurderer, at halvdelen eller mere af disse formuer er skabt gennem arv – mennesker, hvis millioner og milliarder var sikret fra det øjeblik, de blev født.

Som Jim Walton, der var heldig nok til at være søn af Sam Walton, grundlægger af Walmart. Jim Walton har aldrig skullet arbejde bare en enkelt dag i hele sit liv, og alligevel ejer han lige nu flere penge, end en million mennesker på den amerikanske mindsteløn – ved at udføre et meget hårdt arbejde – kan tjene på et helt år.

Faktisk er de, der har de største rigdomme under kapitalismen, typisk dem, der fortjener det mindst, når man ser på alt, hvad de har udrettet i deres liv. Det er helt åbenbart sandt for dollar-multimilliardær-arvinger som Walton – og lige så indlysende for snylterne fra Wall Street, der har akkumuleret enorme summer af

penge uden at have lavet noget produktivt eller positivt for samfundet, tværtimod.

Lad os se på Stephen Schwartzman, leder af Blackstone Gruppen, et Wall Street-investeringsfirma, og nummer 54 på *Forbes 400*, listen over de rigeste amerikanere. Blackstone er et af verdens største private investeringsfirmaer, Det vil sige, at de har specialiseret sig i megatransaktioner for at købe kontrol over firmaer, restrukturere deres aktiviteter, normalt ved voldsomme nedskæringer af arbejdsstyrken og lukning af anlæg, for så at sælge det, der er tilbage enten samlet eller opdelt.

Blackstones forretningsmodel – som gør firmaet til noget helt særligt, med uanstændige mængder af penge – går ikke ud på at investere i ny produktion, eller at skabe jobs eller udvikle innovative produkter. Tværtimod, Schwarzman og Co er omrejsende snyltere, der overtager eksisterende firmaer, suger pengene ud af dem og skaffer sig af med dem så hurtigt som muligt – uden at tage hensyn til, hvor megen økonomisk skade de efterlader i deres kølvand.

Det er umuligt at se, hvordan Schwarzmans multimilliard-dollarformue har noget som helst at gøre med at forbedre den »materielle trivsel« for andre end ham selv og hans parasitvenner. Ud fra alle andres synsvinkel, der ønsker at gøre verden til et bedre sted at være, er det penge, der er stjålet – rigdom, der burde tilhøre den befolkning, der skabte den, som er blevet røvet, for at den ene procent skal kunne »trives«.

Kontrol med produktionsmidlerne

Selvom det ikke er så iøjnefaldende, er organiseret tyveri en måde at leve på for finansyrster, der ejer firmaer, der faktisk producerer noget. F.eks. Microsofts | Bill Gates, som i år genvandt titlen som verdens rigeste mand. Han blev ikke født med sin første milliard gemt væk i en kapitalfond. Han grundlagde faktisk det firma, som gjorde ham superrig.

Men hvad gjorde han i virkeligheden for at skrabbe den formue sammen? Faktisk så fik hans firma kontrol over en bestemt slags computer-software – der var udviklet af nogle andre mennesker, ikke af ham selv eller i andre hoveder hos Microsoft – og han markedsførte det

med succes i starten af den personlige computers epoke. Med andre ord var Bill Gates også heldig, – bare på en anden måde end Jim Walton.

Bill Gates og den klasse af mennesker, der hersker i et kapitalistisk samfund, er rige og magtfulde, ikke på grund af deres eget arbejde, men fordi de ejer noget.

De har kontrol over det, som Karl Marx kaldte »produktionsmidlerne« fabrikkerne og kontorerne, jorden, maskinerne, transportmidlerne. Disse ejere skabte ikke noget selv. De ansatte et meget større antal mennesker til at udfører det reelle arbejde med at producere, eller med at levere forskellige varer eller serviceydelser. Uden de manges arbejde, ville de få umådelige rigdomme – inklusiv de enorme summer, der bliver spillet frem og tilbage mellem spekulanterne på Wall Street – ikke eksistere.

For dette arbejde formodes arbejderne at få en »reel dagløn for en reel dags arbejde«. Men den er hverken reel eller fair. Selv de arbejdere, der får en relativ god løn, får ikke den fulde værdi af det, de producerer. Det, arbejdsgiverne betaler, har ikke noget at gøre med, hvor meget de pågældende arbejdere bidrager med til den samlede indtjening – lønninger og goder (hvis der er goder) er kun lige præcis så høje, som de behøver at være, for at friste en kvalificeret person til at tage arbejdet og beholde det, med den trussel hængende over hovedet, at de kan blive erstattet af nogen, der vil arbejde for mindre.

Samtidig beholder ejerne alt det, der er tilbage, når lønninger og andre omkostninger er betalt. Og så antager man, at det er deres retfærdige belønning for at løbe en »risiko« med at foretage investeringer. Men der er ingen indbygget forbindelse mellem belønning og risiko – den risiko, der når alt kommer til alt er svær at få øje på. Kapitalisterne foretrækker at spille på de sikre heste – ligesom der heller ikke er nogen nødvendig grænse for, hvor stor belønningen kan være.

Klassekamp

Ingen grænse bortset fra en ting – klassekampen.

Arbejdere kan organisere sig kollektivt for at kræve deres retfærdige del – eller

Den franske økonom Thomas Piketty har med sin bog genoplivet debatten om Marx' kritik af kapitalismen

somme tider tættere på deres retfærdige del.

Somme tider drejer den kamp sig om løn og arbejdsvilkår i bestemte firmaer og industrier, somme tider drejer den sig om større

sociale spørgsmål, f.eks. offentlige, skattefinansierede velfærdsprogrammer til fordel for arbejderklassen.

Som for Karl Marx og Frederick Engels er klassekampen mellem undertrykker og de undertrykte den drivende kraft i ethvert samfund – hovedfaktoren i, hvordan et samfund er organiseret og regeret.

Og det er ved dette punkt – hvis ikke langt tidligere – at marxister har valgt en anden vej end de liberale, som hylder Thomas Piketty i dag.

På samme dag, som Paul Krugman skrev det, som blev nævnt ovenfor, i sin klumme i *New York Times*, hvor han søgte at retfærdiggøre sig overfor sine højrefløjskritikere, delte han kommentarsiden med journalist Timothy Egan, hvis artikel »Hvordan slår vi mindsteløns-bevægelsen ihjel?« advarer mod de alvorlige konsekvenser af »Kampen for 15« i Seattle.

Selvfølgelig, indrømmede Egan, skulle »de lavestlønnede arbejdere for længst have haft en lønforhøjelse«, men det må ske »gradvist over mange år« er hans belæring – og ikke ved at vedtage en folkeafstemning for en minimumsløn på 15 dollars pr. time, som ville »presse en 61 procent lønstigning ned over hovedet på alle næste år, bortset fra en særlig gruppe af småvirksomheder og almen-nyttige organisationer.«

Tja, har vi ikke hørt det før? Ikke bare skræmmepropagandaen om en 61 procent lønstigning for »alle« i Seattle, der efterplapper Handelskammerets propaganda. Men den ældgamle bragesnak om, at det ikke skal være »lige nu« har som Martin Luther King lærte os, »næsten altid betydet: 'Aldrig'.«

Thomas Pikettys bog er værdifuld til at udstille myten om, at det frie marked

producerer rigdom og skaber et bedre liv for alle. Det er en omhyggeligt gennemforsket bekræftelse af Karl Marx' 150 år gamle kritik af kapitalismen.

Men resten af marxismen er akku-

rat lige så vigtig. Karl Marx og Frederick Engels var ikke bare teoretikere, men agitatorer – og ikke bare interesseret i at fortolke verden, men i at forandre den. Deres *Kommunistiske Manifest* sluttede med en opfordring til handling, om at alle verdens arbejdere forener sig – med ordene fra en anden stor revolutionær Percy Shelly:

Rejs dig som løverne efter søvn
i uovervindelige antal

Ryst dine lænker til jorden, som den
dug

der er faldet på dig i søvnen
Vi er de mange, de er kun få

Oversat fra websiden <http://socialistworker.org> af Martin Mørch. Her er der links til en række af de kilder, Alan Maas henviser til.

Den europæiske højrefløjs fremmarch

AF SVEND VESTERGAARD JENSEN

EU-valget i maj gav en række partier på den yderste højrefløj en styrket repræsentation. Hvem er de, og hvad vil de?

En ny bog om Europas radikale højrefløj med undertitlen »Bevægelser og partier på gader og i parlamenter« beskriver en radikal højrefløj, der i en række lande havde fremgang i EU-parlamentsvalget den 25. maj, blandt andet det franske Front National, britiske United Kingdom Independence Party og Dansk Folkeparti. Bogen er oversat fra tysk og skrevet af Martin Langebach og Andreas Speit.

Denne række af partier i de enkelte lande er trods den seneste succes dybt splittede, som det også fremgår af bogen. Der er ikke tale om en samlet front, men en dybt splittet front, hvor enkelte går sammen, og hvor andre vil ikke være i stue med hinanden. I Europa-Parlamentet skal partier i mindst syv lande gå sammen for at få adgang til en række rettigheder og penge. Men hvem kan være sammen med hvem?

Dansk Folkeparti vil ikke være sammen med det franske Front National med Marine Le Pen i spidsen, men søger samarbejde med andre fra den radikale højrefløj. Dansk Folkeparti har gennem årene haft et udmærket forhold til blandt andet det italienske Lega Nord, belgiske Vlaams Belang og hollandske Geert Wilders.

Bogen kommer også rundt om den radikale højrefløj, der er aktive på gader og stræder, der så spiller sammen med de parlamentariske partier, men som også en del steder står i modsætning til den parlamentariske højrefløj, der ønsker andet end

at blive identificeret med nynazisme m.v. I bogen gennemgås land for land eller grupper af lande. Danmark, Norge, Sverige og Finland beskrives under et i samme kapitel.

Der er ligheder og forskelle mellem de parlamentariske partier og de nynazistiske, og hele højreflanken gennemgås i bogen. Forfatterne har rejst Europa rundt, snakket med aktivister, afholdere fra højrebevægelser og snakket med eksperter. Ikke bare i EU-landene, men også i Schweiz og Norge. Elleve lande ialt, og det er ret nyt materiale. Bogen blev udgivet på tysk i slutningen af 2013, og med en hurtig og glimrende oversættelse forelå den på dansk inden valget til Eurpa-Parlamentet.

Bogen tegner et billede af en radikal højrefløj på fremmarch i store dele af Europa, men også en højrefløj, der er dybt splittet. Det, der forener den radikale højrefløj, er modstanden mod EU, mod det multikulturelle samfund, mod masseindvandring, især fra den »islamske verden«. I de østeuropæiske lande er det romaerne, det går ud over – »sigøjnerfjendtligheden« er her i fokus, men også antisemitisme – mod jøderne i disse samfund, fx i Ungarn. Fælles er også, at de er nationalister og mod globalisering

Ingen entydig forklaring

Er forklaringen på fremmarchen den økonomiske krise? Her bruges især Front Na-

tional i Frankrig og Gyldent Daggrø i Grækenland som forklaring på, at det skyldes den økonomiske krise. Ses der derimod på lande som Danmark, Norge, Schweiz, Østrig og Holland – lande hvor der i mange år har været en stærk højrefløj – synes det ikke at være tilfældet.

Altså ingen entydig forklaring, og derfor må man – som bogen gør – gennemgå og analysere de forskellige lande, de forskellige politiske strømninger fra de »pæne« parlamentariske partier til de voldelige organiseringer med nynazistisk islæt. Konkrete analyser for at udvikle en strategi, handlingsmuligheder for arbejdervælgelsen, for venstrefløjen og de bevægelser og initiativer, der ser de højreradikale som trusler for demokrati, mod racisme, for social retfærdighed, osv..

Det græske eksempel

Grækenland er selvkendt også med i bogen. Landet er vigtig i forbindelse med denne problemstilling. Ikke alene er det radikale højreparti, Gyldent Daggrø, stærkt repræsenteret i det græske parlament. Det er tillige meget aktivt i gader og stræder først og fremmest mod flygtninge, venstrefløj,

Gyldent Daggy er stærkt repræsenteret i det græske parlament, men tillige meget aktivt i gader og stræder, først og fremmest mod flygtninge, venstrefløj, homoseksuelle og andre.

homoseksuelle og andre.

Deres politiske tema er tæt forbundet med racisme. »Snavset skal væk« er deres valgslogan. Det betyder for dette parti intet andet, end hvis flygtningene er ude af landet, vil grækerne få et bedre liv. Det har længe været dagsordenen med overgreb på overgreb.

I bogen gennemgås og vises, at Gyldent Daggy er et helt igennem nazistisk parti. I Grækenland har dette parti vokset sig stærkt i den økonomiske krise. Selvom Gyldent Daggy laver socialt arbejde, uddeler mad til grækere, og angriber EU og den internationale kapital, så har partiet fra starten fået penge fra kapitalstærke virksomheder. Igen en klassisk fascistisk måde at fungere på.

Racisme fra denne organisation giver velbegrundet frygt hos mennesker med en mørkere hudfarve end gennemsnits-græ-

keren. Grækenlands geografiske placering betyder, at landet modtager langt flere flygtninge uden papirer i forhold til befolkningens størrelse end andre EU-lande. Der findes ingen statslig instans i landet, der registrerer racistiske overgreb.

Læs den, brug den!

Selv om Dansk Folkeparti ikke kan lide det franske Front National, har partiet som nævnt samarbejdet med flere af de andre europæiske højreradikale partier, for eksempel hollandske Geert Wilders' parti. Derfor må, som det fremgår af bogen, DF være en del af den europæiske radikale højrefløj.

Efter Europa-Parlamentetsvalget må Dansk Folkeparti sno sig. Også af hensyn til den hjemlige parlamentariske situation. DF forsøger sågar de britiske konservative, der dog siger nej tak, grundet

DFs baggrund. I stedet undersøges nu det britiske valgs store sejrparti, United Kingdom Independence Party, UKIP. Dette parti beskrives også i bogen som tilhørende den radikale højrefløj.

Problemstillingen om de fremtidige alliancer i EU-Parlamentet kan af gode grunde ikke være en del af bogen. Den udkom før valget, men bogen er yderst aktuel for at forstå og analysere den politiske situation på europæisk plan og i de enkelte lande – også i Danmark. Den anbefales varmt herfra.

Martin Langebach og Andreas Speit:
Europas radikale højrefløj – bevægelser og partier på gader og i parlamenter
Forlaget Solidaritet. 260 sider, 100 kr.

NY BOG:

Det spøgte overalt

AF SVEND VESTERGAARD JENSEN

»Et spøgelse går gennem Europa - kommunismens spøgelse«, hedder det i indledningen til Det Kommunistiske Manifest. Og Danmark var ingen undtagelse i 1840'erne og frem til Grundlovens vedtagelse i 1849. Det spøgte i Europa, og det spøger stadig af og til.

Der var skyllet revolutionsbølger over det ganske Europa i disse år, og det havde sat sig nogle spor. Det spøgte på det politiske og kulturelle plan i Danmark i 1840'ernes debatter. Begreber som socialisme, kommunisme, solidaritet og arbejderklasse trængte ind i den danske debat. Denne historie er emnet for en ny bog, udgivet i denne sommer og skrevet af Bertel Nygaard, lektor i moderne historie ved Institut for Kultur og Samfund på Aarhus Universitet.

Grundloven var under forberedelse for endelig at blive vedtaget i juni 1849, stærkt inspireret af situationen i Europa. Angsten havde været til stede i de herskende kredse og i medierne: Kunne man få demokrati, uden at det medførte kommunisme? Det blev debatteret voldsomt i årene op til dens vedtagelse. Vigtigt var det at afgrænse stemmeretten til et mindretal, så »pøblen« ikke også kunne blande sig.

Grundloven gav landet et konstitutionelt monarki med en rigsdag, hvis to kamre byggede på folkelige valg. Dog kunne kun lidt under en sjettedel af befolkningen stemme til valgene: Mænd over tredive år med fast bopæl og - som det hed i den nye grundlov - »egen dug og disk«, det vil sige økonomisk selvstændighed. Og ganske vist var det fortsat den akademisk uddannede eller velhavende elite, der blev valgt til de nye forsamlinger. Ikke desto mindre var dette en dramatisk forandring fra det gamle system.

Magt og indflydelse

Som statsøkonomen C. N. David skrev - her var der ingen tvivl: De »kommunistiske Lærdomme og Læren om den almindelige Stemmeret har eet og det selvsamme Udspring«, hævdede han under debatterne i den grundlovgivende rigsforsamling i begyndelsen af 1849. Gav man først de fattige politisk indflydelse, ville de snart benytte den til at

angribe de riges ejendom. Resultatet ville blive kommunismen - og dermed den moderne civilisations sammenbrud.

Mange var uenige, men alle lagde afstand til kommunismen. Den nationalliberale Orla Lehmann talte venligere om den jævne mand. Han gjorde dog lidt af det samme, for så snart håndværkere og fattigbønder selv krævede indflydelse, forbandede han dem som »kommunistiske Fanatikere«. Men heller ikke de ville kendes ved kommunismen. For datidens politiske venstrefløj var demokratiet det bedste værn mod kommunismen.

Denne påståede kommunisme var så godt som ikke-eksisterende. Den spøgte overalt, selv i Danmark. Vel heller intet tilfælde at Marx og Engels i deres Kommunistisk Manifest fra februar 1848 indledte med spøgelse, der går gennem Europa. Og som de to påpegede i samme manifest, så viste netop eventyret om kommunismens spøgelse, at de europæiske magthavere nu anerkendte kommunismen som en magt. Angsten for radikale ændringer af den herskende orden var tilstede. Det spøgte i Danmark såvel før manifestets udgivelse som før grundlovens vedtagelse.

Bogen giver et glimrende indblik i disse årtiers debat og politiske, kulturelle og sociale udvikling. Den er velskrevet og på ingen måde kedelig læsning. Bogen er rigt illustreret og forsynet med en oversigt over de store materialer fra den tid, som forfatteren har været igennem for at kunne skrive dette imponerende skrift, som anmelderen her gerne opfordrer læserne til at give sig i kast med. For det spøgte, og det spøger af og til.

Bertel Nygaard: DET RØDESPØGELSE, Kommunismen og 1840'ernes danske politiske kultur
Selskabet til Forskning i Arbejderbevægelsens Historie (SFAH).
243 sider, 199,- kr.